

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

АСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

236/237

РАЈА ЈОВАНОВИЋ

КИЋЕЊЕ НЕВЕСТЕ

6,00

EUROPA

JUGOSLAVIJA

РТТ

K. BOJANIĆ

1998

COURVOISIER

ПЕРО ПОЧЕК

ВЛАДИКА ЧЕСТИТА
ПОБЈЕДУ

EUROPA

9,00

ЈУГОСЛАВИЈА

РТТ

K. BOJANIĆ

1998

COURVOISIER

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA часопис Савеза филателиста Србије
Примерак **15** динара.

Published by Union of Philatelist of Serbia,
address: Sremska 6/IV, YU - 11000 Beograd, Yugoslavia

Издавач: Савез филателиста Србије, Сремска 6/IV, 11000 Београд,
Телефон (011) 638-751

Уређује: Зоран Б. Станковић

Уредник "Шарене стране": арх Димитрије Павловић

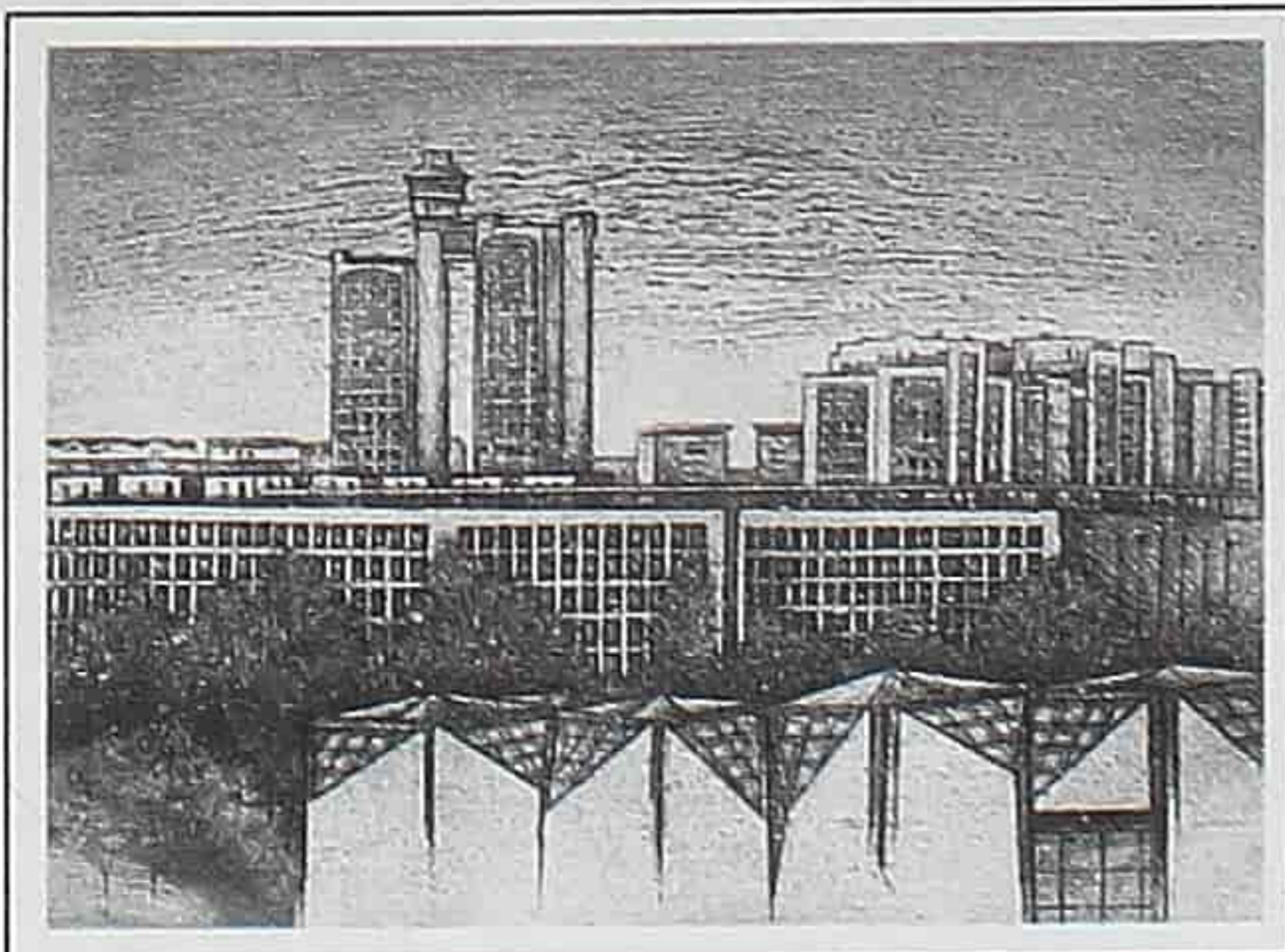
Технички уредник: Саша Недељковић

Редакцијски одбор: Ненад Килибарда, Војин Вишацки, Ђорђе Радичевић,
др Мирко Царан, Владислав Радаш

Тираж: 300 примерака

Штампа: **tekom**, Београд, Церска бр. 95а

На основу решења Министарства културе Републике Србије број 413-467/96 од 2. фебруара 1996. године часопис "Филателиста" сврстава се у групу производа, која подлежу плаћању пореза на промет производа по повлашћеној стопи од 10%.

50 ГОДИНА НОВОГ БЕОГРАДА

ДОПИСНИЦА - DOPISNICA

YU ISSN 0430-4063

ФИЛАТЕЛИСТА

FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

МАЈ

1998.

236/237

РЕЧ УРЕДНИКА

Ушли смо у годину у којој се обележава јубилеј 50 година постојања и рада Савеза филателиста Србије. Са Уметничким павиљоном "Цвијета Зузорић" склопљен је уговор да се крајем септембра, на радост свих филателиста, у просторијама павиљона одржи изложба поводом овог јубилеја. Ово је само једна од активности која стоји пред Организационим одбором за прославу ове свечаности. Увелико се ради на припреми монографије Савеза филателиста Србије, изради златних значака као и припреми свечане седнице поводом 50-годишњице Савеза. Заштитни знак ове прославе приказан је у горњем десном углу, док су пригодни коверти као и меморандум са овим знаком већ урађени. Пријатна вест је стигла из ДП "Југомарке" да ће и пригодно издање "Дан марке" бити посвећено јубилеју Савеза филателиста Србије.

У току припрема за обележавање јубилеја одржане су и две седнице Председништва СФС. На њима је потврђено да су чланови Председништва задовољни радом који обавља Организациони одбор за прославу јубилеја на чијем челу се налази г. Слободан Кнежић. На седницама је закључено да је пословање Савеза у минулом периоду успешно и да су, што је најважније, већ обезбеђена одговарајућа новчана средства за ову прославу. У вези тога гласањем је одлучено да се продужи мандат садашњем Председништву док траје прослава, након чега ће доћи до заказивања изборне Скупштине Савеза.

Филателистичка година је почела са изложбом у Подгорици, а очекују нас још изложбе у Сенти (Филателистичка изложба пет градова), Ваљеву (поводом 60 година ФД "Александар Тараканов"), Бешки и у Београду.

Посебно треба напоменути (већ!) Пету филателистичку аукцију коју организује "Студио филателије" из Београда. Поред тога Кућа Бошковић је одржала Прву новогодишњу аукцију, а изашао је и пети овогодишњи број часописа "Филаберза"

Да ли се то буди филателистички живот код нас?

Миомир Арсић, Нови Сад

ПОШТАНСКА ИСТОРИЈА КЊАЖЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРЕДФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ПЕРИОД: 1840-1866

(поште, жигови, писма)

(наставак из прошлог броја)

Као што је већ у прошлом броју речено, први дан рада "Књажевске Србске поште" са употребом поштанског жига (тзв. "уоквирени Београд") био је 25. мај 1840. године. О томе постоји и руком писан документ који је "Попечитељство унутрањих дела" тог 25. маја упутило "Попечитељствима: Правосуђа, Просвешенија, Финансија, Начелничеству Окружја Београдског и Управитељству вароши Београда" у којем их укратко обавештава да ће се од тог дана сва писма за унутрашњост примати у Мезулани на Калемегдану. Овај документ, који је писан на старосрпском, може се видети и прочитати у књизи В. Кардоша¹.

Наравно, то уопште не значи да је београдска пошта почела са радом 25. маја. Она је, вероватно, припремајући се за почетак рада са употребом поштанског жига (можда чекајући да се жиг направи) почела с радом раније, неколико дана или чак неколико месеци. О томе данас немамо поуздане податке. Међутим, пошта је сасвим сигурно радила и 22. маја јер постоје сачувана два писма, која су на овој пошти тога дана "поштански" заведена и послата. Та писма не можемо овом приликом приказати јер их писац овог чланка не поседује, али ће једно од њих бити такође приказано у другом чланку овога часописа².

Жиг "уоквирени Београд" представља први редовно употребљиван поштански жиг у Књажевини Србији. За овај жиг се данас може једино тврдити да је био у употреби само тог једног дана - 25. маја 1840. године. Након њега уведен је нови жиг. То је раван, неуоквирени, староћирилицки жиг црне боје, величине 35 пута 5,5 мм (слика 1), по каталогу "Југомарке" за 1991. годину заведен под типом 2Аа.

Овај жиг је у поштански саобраћај уведен већ 29. маја 1840. године, а доказ за то су два писма са овим жигом, која су заведена и послата тог дана. Једно од њих, оно заведено под бр 1 биће приказано и у овом чланку (слика 1а). И док је "уоквирени Београд" коришћен само један дан, нови жиг биће у употреби у београдској пошти од 29. маја 1840. па све до 1844. године и то искључиво у црној боји. Исто тако је веома интересантно да су сва до данас сачувана писма, жигосана са њим, **службена**, односно ни на једном од њих нема поштанских ознака "НАПЛАЋЕНО" или "ПРЕПОРУЧ". Ово је тим више интересантније ако се зна да је од краја септембра 1840. године, када услуге у поштанском саобраћају престају да буду бесплатне, поред службених писама било и плаћених писама. Разлог што можда у читавом овом периоду (1840-1844) на писмима жигосаним овим типом жига

Купитъ: 16. Декабря 810. М. Граде

№ 1. БЕОГРАДЪ. 14 Декабря

Васе Крайковичу и
Саву Фоманска

№ 842.

4
Трапезица

нема поштанских ознака "НАПЛАЋЕНО" и "ПРЕПОРУЧЕНО" могао би да буде и тај да једноставно тих поштанских ознака тада није ни било, односно да нису ни биле направљене, већ да су уређене и почеле да се користе тек 1844. године уз поштански жиг Тип-7Аа. Но, ово је само претпоставка.

Иначе, писма жигосана жигом Тип-2Аа (слика 1) нису уопште ретка. Сачувано их је много. Нешто су ипак ређа и знатно интересантнија она из 1840. године, поготову из периода мај-септембар када је поштански саобраћај у Србији био бесплатан.

Следећи жиг који је коришћен на београдској пошти је такође раван, неуоквирен, старо-ћирилицки жиг величине 31 пута 4 мм, Тип-8Аа (слика 2). Овај жиг је у поштанском саобраћају коришћен од 1843. до 1855. године, такође само у црној боји. Овај жиг није редак, а до данас су, жигосана са њим, пронађена и службена и наплаћена препоручена писма. Поштанске ознаке које се налазе на овим писмима су:

НАПЛАЋЕН: Тип-Ф2

ПРЕПОРУЧЕН: Тип-Р2

НАПЛАЋЕН. Тип-Ф1

ПРЕПОРУЧЕН. Тип-Р1³

Такође постоје писма жигосана овим жигом која иза себе имају утиснут датум (дан и месец)(слика 3). То је онда Тип-8аАа по каталогу "Југомарке". Такође и са овим жигом жигосана постоје и службена и наплаћена и препоручена писма, која такође нису ретка, а поштанске ознаке "НАПЛАЋЕНО" и "ПРЕПОРУЧЕНО" које се налазе на њима су исте као и на писмима са жигом Тип-8Аа и већ су дате и описане.

Писма са овим типом жига могу да се нађу и двоструко жигосана (слика 4). Таква писма су ретка и дају драж свакој збирци, а уједно откривају и чари предфилателије, јер показују до чега је све могло да дође приликом поштанске манипулације.

На крају овог чланка рецимо нешто више о једном ретком типу жига. Ради се о равном, неуоквиреном, старо-ћириличном жигу, величине 27 пута 4 мм, тзв. "мали Београд", иначе Тип-7аАа односно Тип-4а по књизи В. Кардоша (слика 5).

Овај жиг је на београдској пошти уведен у употребу 1843. године и коришћен је, према досадашњим налазима, само те године. До сада сачувана писма с тим жигом обухватају период октобар-децембар 1843. године. Због тога овај жиг спада у ретке жигове предфилателије Србије. И овде су позната само **службена** писма жигосана овим типом жига. Ово такође указује да поштанске ознаке "НАПЛАЋЕНО" и "ПРЕПОРУЧЕНО" још нису почеле да се користе.

Приказом ових писама и жигова био би заокружен први период рада београдске поште - од 1840. до 1844. године. У овом периоду у Књажевини Србији одморшне станице ("мезулане") у свим већим и мањим местима почињу да добијају карактеристике сталних - редовних пошта, а београдска пошта је била прва у томе.

прим. 30. Маия 1840.

№ 2487.

№ 240

№ 1. ГЕОГРАФ. 29. Маия

Ивановича Николая Ивановича

3

Иванов

№ 2487
Иванов
Иванович

Слика 1а

Напомена: У овом периоду је на београдској пошти поред жигосаних свакако било и писама која су само "руком завођена" и тако слата. О њима као и даљем раду београдске поште биће више речи у следећем чланку.

На крају бих напоменуо да су се у прошлом чланку појавиле две ознаке: "Српске Књажевачке поште" и "Српске Књажевске поште". Није тачно ни једно ни друго. Треба: "Књажевска Србска пошта".

Уз то бих додао да треба коначно увести термин "мезулана". Зашто? Зато што у оригиналном Вуковом речнику, који је и сада репринтован, налазе речи: прво "мезилана" и "мезилсија", а затим "мезулана" и мезулсија".

Реч "мензулана" је настала вероватно касније, кварењем речи "мезулана", додавањем слова "н" чиме се добија "менза" (претпоставка).

¹ В. Кардош, "The Principality of Serbia", Реггиани 1996., страна 45.

² Ј. Величковић: "Поново о почетку рада поште у Београду 1840. године

³ типови ознака су према књизи В. Кардоша

Радакцији "Филателисте" стигло је писмо поводом чланка г. Арсића из прошлог броја. У скраћеном облику преносимо садржај овог писма као и одговор г. Арсића.

др Драган Стојановић, Швајцарска

Поштована Г-до из Редакцијског одбора,

Поштовани Г-дине Арсићу,

Ових дана сам добио децембарски број (234/5) "ФИЛАТЕЛИСТЕ" и у врло занимљивом чланку "Поштанска историја Кнежевине Србије" од Г-дина М. Арсића, видео и фотографију предње стране предфилателистичког писма са жигом "Београд" у оквиру. Прво што ми је запало за око, био је број 9, написан руком. Слично писмо са жигом "Београд" у оквиру и бројем 9 је продато на аукцији Фелдман С.А., 20. маја 1980. године, а слика истог писма се налази и у књизи Г-дина Рашића на 6. страни.

Замолно бих компетентну господу и Г-дина Арсића да ми одговоре, да ли је то била случајност или је заиста постојала могућност да се појаве два писма са истим бројем, заведена истог дана...

Са поштовањем

(Одговор М. Арсића доносимо на 11 страни)

Spencer W. Hooley 1874

3
2
5.76

Spencer

Spencer

~~Spencer W. Hooley
Cincinnati, Ohio
March 4 1874~~

RECEIVED

MAR 1 1874

RECEIVED

Spencer W. Hooley
Cincinnati, Ohio

Слика 2

Министерство Юстиции

№ 10.008.

ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ

Славному Суду

С а н к т - П е т е р б у р г

Савельев

НАШЕ

Слика 3

~~St. St. C.~~

15.
—
837.

ГЕОГРАФЪ

Рисованный Сучь Аппаратъ
г. Санктъ-Петербургъ

ГЕОГРАФЪ
г. Санктъ-Петербургъ

Въ Санктъ-Петербургѣ
1857

Слика 4

Принято в кассу 870. 20

№ 1422.

БЕОГРАДЪ

Милостивый
 человек
 Александр
 Милославский

(наставак са 6 стране)

Миомир Арсић, Нови Сад

Поштовани Г-дине Стојановићу,

...добрио сам Ваше писмо те користим прилику да Вам овим путем одговорим.

Најпре, хвала за опаску да је чланак који сам написао у часопису "Филателиста" број 234/5 занимљив.

Што се тиче Вашег питања и недоумица везане за два писма са жигом "Уоквирени Београд" и истим бројем завођења: бр. 9, покушаћу да Вам дам одговор на основу онога што знам о томе и из онога што претпостављам да би могло бити.

Пошто, као што вероватно и Ви знате, о том периоду рада "Књаж. Србске поште" а поготову о првом дану рада, нема много писаних докумената па нам остаје само да бавећи се овим хобијем размишљамо о томе и претпостављамо шта је могло да буде.

Ја претпостављам, када је реч о Вашем питању, а пошто је евидентно да постоје два писма заведена под бројем 9 тога дана (25. мај 1840. године) да су у питању могле да буду две ствари:

- Прва претпоставка је да су тога дана писма завођена за сваки правац у одговарајућу књигу, па онда тако исто и на самом писму. Пошто су тога дана писма била слата у три правца (према до сада нађеним и сачуваним писмима): Крагујевац, Ужице и Шабац, онда је теоретски могуће да и три писма имају исти број, наравно у зависности колико их је у одређеном правцу послато. Према овој претпоставци може да постоји и писмо број 9 (за Крагујевац) пошто постоји већ писмо број 15 послато за Крагујевац.

Ова претпоставка би се сасвим потврдила кад би се нашло бар још једно писмо са бројем који до сада већ постоји.

- Друга претпоставка, по мени исто логична као и прва, могла би да буде да је поштар једноставно грешком (пошто је све било у неком почетку) уписао два пута исти број 9. Ова претпоставка је за сада јача, јер два таква писма постоје.

Поштовани госп. Стојановићу, о свим писмима са жигом "уоквирени Београд" до сада се, на жалост, веома ретко и веома мало писало мада их је сачувано десетак. Због тога се о њима веома мало зна. Било би сигурно веома добро да се сва она, поступно, полако прикажу те да се онда о њима нешто више и детаљније каже. Ово поготово сада, када се појавила недоумица око два писам са истим бројем - 9.

Но, о томе би своју реч требали да кажу и неке друге колеге, филателисти, који можда о томе знају нешто више...

Срдачно Вас поздрављам.

Др Јован Величковић

ПОНОВО О ПОЧЕТКУ РАДА ПОШТЕ У БЕОГРАДУ 1840. ГОДИНЕ

У "Филателији" број 1 од августа 1991. године, до данас јединог изашлог броја часописа Савеза филателиста Југославије, позабавио сам се у чланку "Нова сазнања о претфилателистичком периоду у Србији" датумом отварања поште у Београду и начином отпреме писама у периоду 1840/1843. године. Суштина чланка састојала се у закључку да је јавна пошта прорадила у Србији пре 25. маја 1840. а да су писма пре отпрема нумерисана не према редоследу пријема у пошти него према редоследу експедиције у појединим правцима. Изгледа да се мало њих који се занимају овом облашћу удубило у рад, тако да данас још увек наилазимо на недовољно разумевање збивања у том периоду, као и на нетачне и произвољне интерпретације догађаја у недавно изашлим публикацијама. По прегледу објављене грађе о овом питању, увидом у постојећа документа као и ваљаном оценом сачуваних објеката/писама из тог периода резимираћу још једанпут сазнања до којих сам дошао.

Србија је 10. децембра 1838. године добила Устав према коме су власт делили Кнез (Милош Обреновић) и Совјет од 17 чланова. Установљено је шест попечитељстава - министарстава и то Иносраних дела (при Кнежевој Канцеларији), Унутрашњих дела (ПВД), Правосуђа, Просвете и црквених дела, Финансија и Војске; Кнежевина је подељена на 17 нахија, на чијем су челу начелничества, а Београд има Градску управу. Незадовољан Уставом, Милош абдицира фебруара 1839. године, и напушта Србију, кнежевску функцију обавља Намесништво, а новоименовани Кнез Михајло Обреновић преузима своју функцију почетком 1840. године, тек по пристанку Порте на његов избор. Михајло остаје на власти до 1842. године, када на његово место долази Александар Карађорђевић (лит 1). На самом почетку 1840. године још нема организоване јавне поштанске службе али при Кнежевој канцеларији постоји курирска служба која преко гласника-татара, користећи мензулане, успутне станице на појединим путним правцима за прихват курира и замену коња, преноси званичне поруке и писма по земљи. Кореспонденција са иностранством је у надлежности Кнежеве канцеларије а приватна писма стихијски преносе трговци-путници, гласници а вероватно и узгред и поједини татари.

Октобра 1839. године Совјет покреће иницијативу за организовање јавне поштанске службе. У прво време постекспедицију обавља Канцеларија совјета. Међутим већ 20. јануара 1840. ПВД се обраћа Совјету са захтевом да се надлежност над постекспедицијом према Уставу који је на снази пренесе на ПВД, "јер отправљање свих званичних писама по унутрашњости није ништа друго до пошта а да при Кнежевској канцеларији остане иностранна експедиција заједно са татарима као курирство". Совјет обавештава 23. јануара ПВД да ће сва експедиција бити

предата ПВД чим се пошта устроји.

Ускоро после ове преписке тако је и поступљено: јавна пошта је према пројекту највероватније отворена на Ђурђевдан 6. маја, јер већ следећег 7. маја 1840 ПВД обавештава органе власти, Совјет, попечитељства, Начелништво и Управу града, да је "експедиција главна, која се до скоро налазила при Књажевској канцеларији, премештена у ПВД, те се Совјет позива да сву пошту за унутрашњост доставља експедицији тога попечитељства". Ради обавештавања других установа а и грађанства ПВД расписом број 2226 од 8. маја обавештава друга министарства, Начелништво и Управу града, а преко њих и све грађане, "да ће одавде из Београда пошта од сада два пута у недељу дана за внутреност полазити и то средом и суботом управо у подне, на којој ће се пошти и **приватна писма примати**" (подвукао Ј.В.). Од Управе града се у овом акту тражи да о овоме "цело обшчество вароши оведоми", односно да обавести сво становништво о новој локацији поште и о могућности предаје приватних писама. 10-15 дана после овог обавештења цела Државна управа прелази у Крагујевац, међутим пошта која функционише у ПВД остаје у Београду, и према акту ПВД од 25. маја 1840. године "према определенију поште, која овде у Београду постоји, она ће остати у згради на Кале-мејдану, у којој се правитељна мензулана наоди, где ће се од данас и сва писма за внутреност Србије примати (Лит 2 и 3). О премештању поште на Калемејдан обавештавају се истовремено и актом и страни конзули у Београду (лит 4). Допис ПВД од 25. маја (субота) логично стиже и заводи се у Управи града 27. маја (у понедељак), и са тим датумом га преузимају и Новине Српске и објављују у првом следећем броју, у суботу 1. јуна (слика 1). Сви досадашњи аутори су по моме мишљењу садржај ове новинске вести погрешно интерпретирали, узимајући за датум отварања јавне поштанске службе 27. мај 1840. године (понедељак), или и произвољно 25. мај, а на основу чињеница да се тога дана у Београду и у Србији први пут користи и поштански жиг - свима познат Београд у оквиру. Термин "отворена је пошта" у новинском извештају односи се очигледно на неки ранији датум, који није специфициран.

Резимирајући, пошта се прво налазила у Канцеларији Совјета, затим у канцеларији ПВД, затим од 25. маја у мензулани на Калемејдану и коначно је пошта премештена у зграду преко пута Саборне цркве, тзв. Ичкову кућу. Из прегледаних архивских материјала јасно се види да је пошта примала за експедицију приватна писма и пре 25. маја, и то неоспорно већ 8/10 маја, тако да у распису од 25. маја приватна писма нису ни поменута јер се то подразумевало претходним расписом (лит 2. и 3.)

У прилог функционисању поштанске службе пре 25. маја говоре мени два позната писма експедована из Београда 22. маја која су приспела у Ужице 25. маја (слика 2). Поштанско руковање препознаје се по начину уписа "Но. 4 Београд 22. маја" на истом месту омота и истоветним рукописом поштарара који налазимо и код свих писама од 25. маја са жигом Београд у оквиру. Познато ми је и писмо од 25.

У Суботу 1. Јуна

Београдъ, 27. Маја. Общегъ знања ради посредствомъ Листа овогъ Читатељима явля се, да є овде у Београду пошта устроена, која сваке недѣљь двапутъ, сирѣчь Средомъ и Суботомъ управ' у подне одавде за унутренность Сербіє полази. Она є смѣштена у здаиію на Кале - мейдану, у комъ се Правителственна мензулана паодя, гди ће се слѣдователно одъ данасъ и сва писма прінмати, како званична тако и приватна.

слика 1: Објава у Новинама Српским од суботе 1. јуна 1840. године.

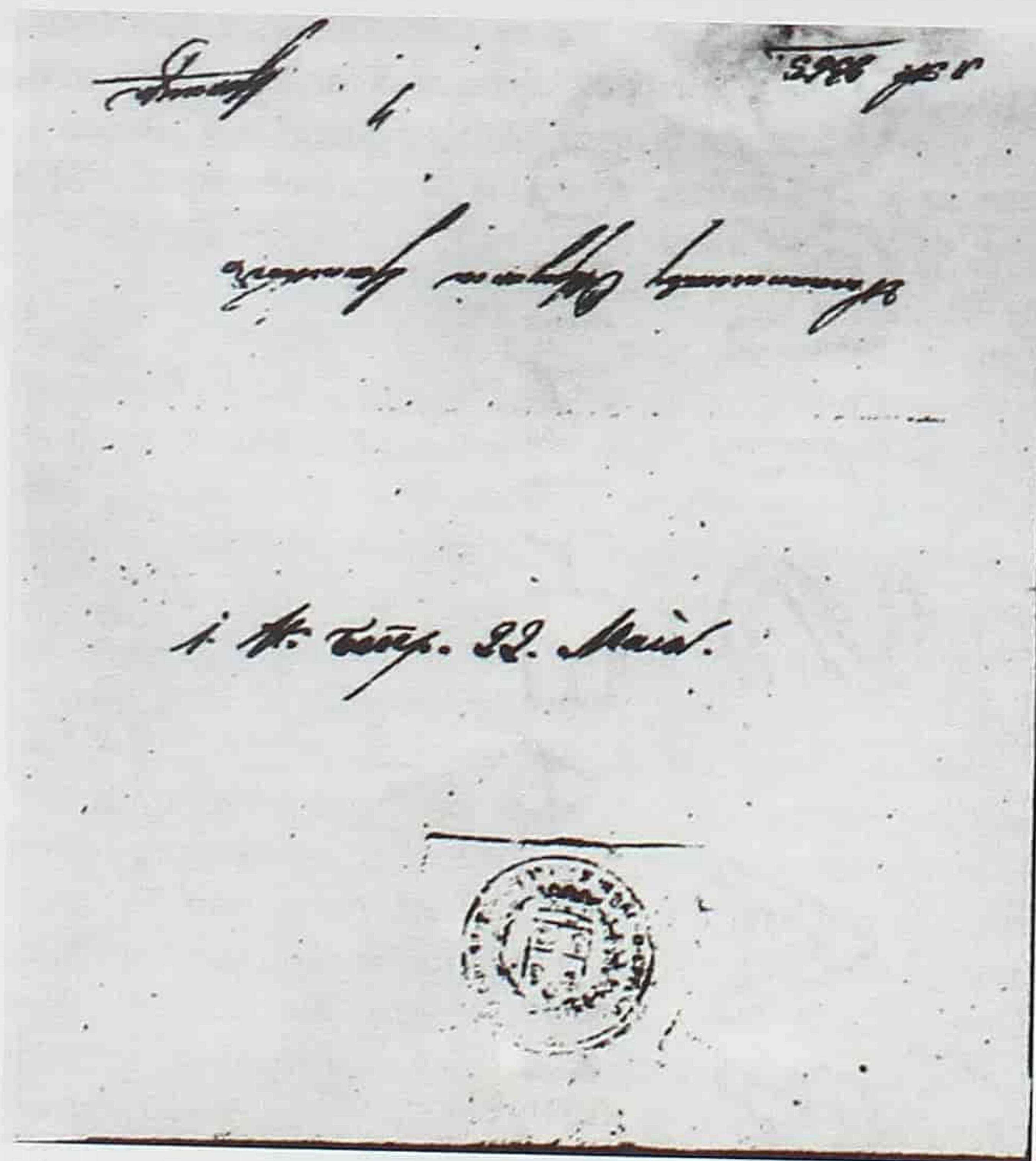
маја са жигом послато исто тако од ПВД Начелништву у Ужицу, са идентичним рукописом поштиљаоца и поштанског службеника (слика 3). Приватна писма из 1840. године послата са поште Београд до данас нажалост још нису пронађена, и као индиректно из података о наплаћеној поштарини код поште Београд у 1840. године може да се закључи да је таквих писама било 400-500 (Лит. 5).

Велику загонетку за сакупљаче претстављало је увек питање зашто су сва писма са уоквиреним Београдом само од 25. маја, односно зашто нема писама од 26, 27 и 28 маја као и зашто се затим користи само жиг без оквира; даље зашто се јављају писма од 25. маја са истим уписним бројем (позната су два писма са уписаним бројем "9"). По мени логични одговори су следећи:

Неколико дана пре 25. маја Правитељство се премешта у Крагујевац и ПВД

мора о томе благовремено да обавести све државне установе у нахијама, тако да је тих дана број званичних писама релативно велики. Поред тога морају се експедовати редовна писма као и друга писма за Крагујевац која су из унутрашњости приспела у Београд путем курира, јер примаоц - министарства нису више у Београду. Сва прикупљена писма експедују се у суботу 25. маја, у дан који је предвиђен за експедицију.

Пошта у мензулани затиче жиг "Београд у оквиру" или га провизорно прави, али га реже грубо и без уметања ознаке за нумерисање која је погодна за манипулацију. Следећа експедиција писама је по распореду тек у среду 29. маја, грешка са жигом се за та три дана исправља, припремају се два нова жига за БЕОГРАД и КРАГУЈЕВАЦ и први почиње да се користи 29. маја, а жиг у оквиру се враћа мензулани. Могуће је и да је ПВД, као надређено, изрезало жиг у Крагујевцу, па га куриром послало у Београд, где је жиг стигао у почетку недеље, 27/29 маја. Дани експедиције, среде и суботе у наредном периоду, датумски падају на 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, и 29. јуни, и даље на 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24. јули и т.д., како за Београд

слика 2: Писмо од 22. маја 1840. године из Београда за Ужице.

тако и за Крагујевац. Сва до данас позната писма из тог периода уклапају се у ове датуме, а писма ван ових датума нису позната.

До данас је познато дванаестак писама са уоквиреним Београдом, нажалост већина су само спољни омоти, без сачуваног текста. Колико ми је познато, већина је упућена у Крагујевац, четири у Ужице и по једно у Ваљево и Шабац. Према тадашњој манипулативној пракси и пропису сва писма предата пошти уписивала су се у поштански протокол (лит. 5) тако што су у том документу посебно нумерисана званична и посебно приватна писма. Поред тога унутар сваке од ових група писма су се даље нумерисала и према месту у која су упућена. Свака таква група нумерација почињала је од броја 1. У протокол су се осим одредишта уписивали имена, односно називи примаоца, ако писмо потиче из државне установе уписиван је и протоколски број предмета у установи, што је условљавало ослобађање од поштарине; коначно уписивана је наплаћена такса за приватна писма, пошто је она уведена (лит 5). Тако је из Београда тога 25. маја пошта кренула у правцу (1) Београд-Шабац-Ваљево, као и у правцу (2) Београд-Крагујевац-Ужице, при чему још остаје отворено питање да ли су за оба путна правца посебно нумерисана писма за Шабац и Ваљево, односно посебно за Крагујевац и Ужице. Ово објашњава постојање два писма са уписаним бројем "9", једно за Шабац а друго за Крагујевац. Ако се осврнемо и на околност да су највећи познати бројеви 17 (Крагујевац) и 4 (Ваљево), онда долазимо до сазнања да је из Београда тога дана експедовано најмање 21 а не само 17 писама, како се до сада мислило. Није познато ниједно писмо које је било упућено у путном правцу Београд-Гроцка-Пожаревац-Неготин.

На овом месту морам да истакнем да је у недавним публикацијама о овом питању садржано много нетачности и импровизација. Тако В. Кардош у својој књизи "The Principality of Serbia" на страни 45 помиње Милоша Обреновића као владајућег кнеза у време увођења јавне поштанске службе, иако се Милош одрекао престола 1. децембра 1839. године, тако да се збивања у вези са устројством јавне службе у Србији искључиво дешавају у време Намесништва и Михајла Обреновића. Писма од 25. маја третира као писма првог дана иако су то само писма са првом употребом поштанског жига. Географска карта Србије из 1885. године приписана је 1843. години, тако да ни границе ни уписана растојања нису тачни. Даље, сигнатуре за употребљену литературу нису поуздане, на страни 45 аутор се позива на ППТ АРХИВ из 1956. године иако је тај зборник почео да излази тек 1958. (лит 6). Бројне импровизације и субјективне оцене износи М. Арсић (лит 7) тако што тврди да је 25. маја пошта отворена у "Ичковој кући на Калемегдану" иако је на Калемегдану била мензулана а Ичкова кућа у граду преко пута Саборне цркве а пошта је тамо премештена тек много доцније а пре тога је била на више разних места.

Коначно неколико речи и о почетку рада јавне поштанске службе у Крагујевцу. Тамо је пошта по једноставнијој процедури отворена 4. јуна при ПВД и од првог дана је користила претходно припремљени жиг Н.Крагујевац. Познато је писмо од

4. јуна, као и писма са другим датумима, наведених претходно као дани када је пошта примана. Сва званична писма приспела у томе периоду у одредиште, Крагујевац или неко друго место, достављана су директно установи-примаоцу и немају никакву пријемну поштанску ознаку или пријемни жиг.

Умољавају се сакупљачи да доставе аутору податке о датуму предаје, уписном броју и одредишту писама из Београда и Крагујевца у периоду мај/јули 1840. године.

Литература:

- 1) В. Ђорковић, Историја Срба, 1989 БИГЗ, III, стр. 79
- 2) Љ. Њикић, ПТТ Архив, 1960, 4, стр. 5-237
- 3) Државни Архив Србије, ПВД 1840, 260/840, 302/840
- 4) Државни Архив Србије, Ф. XIII, Но. 83
- 5) О. Ковачевић, ПТТ Архив 1960, 4. стр/ 87/94
- 6) В. Кардош "The Principality of Serbia", Reggiani, 1996
- 7) М. Арсић, Филателиста, 1997, 234/5, стр. 2/7

слика 3: Писмо од 25. маја 1840. године из Београда за Ужице.

Александар М. Крстић

РЕДАК СПЕЦИЈАЛИТЕТ ИЛИ ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ЗАБЛУДА

Пре извесног времена добио сам на атестирање марку Краљевине Југославије од 8 дин. II "американског" издања са претиском Дин 5 Дин у зеленој боји (Југословенски каталог бр 31а). Претисак је у јасно зеленој боји, уместо уобичајеног, за ово издање нормалног претиска у плаво-зелено-црној или зелено-црној боји, ради се о две нијансе изразитог тамно (црно)-зеленог претиска, отприлике подједнако заступљеног у тиражу. Пажљивим испитивањем и упоређењем са више примерака обичног претиска закључио сам да је ова марка са фалсификованим претиском. Овакав налаз не би био ништа необичан да прегледом литературе из 1926. 1939. и 1948. године и прегледом свих мени расположивих примерака са зеленим претиском овог издања из више збирки из земље и иностранства нисам закључио да је свака марка (специјалитет) код овог издања са зеленим претиском ф а л с и ф и к а т. Распитивањем код старих филателиста и код власника широм Европе овог "ретког специјалитета" сазнао сам да скоро све ове марке воде порекло из Загреба (мени је познато укупно 12 комада, нежигосаних или употребљених).

Из овога можемо закључити: а) да су марке са зеленим оригиналним претиском веома ретке, да их нема у доступним збиркама у земљи и иностранству или б) да су све марке са оваквим "специјалним" претиском у зеленој боји фалсификати направљени још у време курзирања ових марака и то у два типа (који се незнатно разликују по боји и изгледу). Ови фалсификати су вероватно направљени или распарчивани у Загребу, нису израђени у великом броју, па се ретко срећу на тржишту.

Заблуда сакупљача овог подручја је у томе да је сматрано да зелени претисак постоји као званично прештампано издање у државној макарници у малој количини, па је овај "специјалитет" самим тим веома редак и омиљен, те је сваком сакупљачу питање престижа да овакву марку има у збирци. Приручник Филателистичког савеза Хрватске из 1948. године у свесци

слика 1

8 за марку са зеленим претиском наводи на странама 50-51: "код вредноте по Дин 5./8.- познат је претисак јасно зелене боје који је нађен и рабљен на спроводним листовима... пок. Е Дероко је утврдио да се ради о фалсификатима... био је мишљења да је и зелени претисак на 5/- фалсификат".

Домаћи послератни каталози "Југомарке" укључујући и издање за 1991. годину тврде да постоји марка Краљевине Југославије број 31а, претисак зелен, (кат. 1991. стр 35) дајући прилично високу цену од тадашњих 1700.- динара. У фусноти овог издања се наводи да "постоје фалсификати претиска 31а (у две нијансе)". Михелов каталог (као и остали страни каталози) не наводе постојање никакве варијанте зеленог претиска овог издања.

За расветљавање ове старе - нове мистерије неопходно је цитирати део истраживања Евжена Дерока, свакако највећег југословенског истраживача и познаваоца марака, у загребачком филателистичком часопису "Новости" од 11. августа и 25. октобра 1929. године као и детаљну студију у југословенском "Филателисти" из 1939. године бројеви 3, 5 и 7/8, из којих доносим неке релевантне цитате: "...У филателистичке сврхе пак фалсификовани су претисци како на т.зв. инвалидским маркама тако и на маркама од 60 пара и 8 динара американског издања... неки од тих фалсификата појавили су се још за време важења претисканих марака,... наскоро после пуштања у саобраћај привремених марака од 5/8 динара т.зв. другог американског издања појавиле су се у Загребу такве марке са претиском у зеленој уместо зеленкасто црној боји, наводно нађене на шалтеру тамошње поште. Појава тог "специјалитета" боје, као врло велике реткости саопштена је прво у часопису "Donaupost" а касније и у Борековој листи В 87, али је Борек изјавио сумњу у официјални карактер зеленог претиска и та сумња била је оправдана... пошто ми је боја претиска била сумњива потражио сам обавештење на надлежном месту где ми је категорично изјављено да те марке нису могле изаћи из Државне маркарнице јер таква зелена боја није употребљавана за прештампавање марака од 8 дин. нити су чињени покушаји (пробе) штампања са таквом бојом. Шта више, да су те марке по изгледу претиска морале бити претискане на малој штампарској машини т.зв. тиглу, а не на машини на којој се израђују марке у маркарници. Тачнијим прегледом зеленога претиска утврдио сам после да слова нису потпуно иста као у слогу оригиналног претиска што се највише примећује код слова "д" у речи "дин". Тај зелени претисак је дакле био фалсификат.. Показало се наиме да су "погрешни претисци" накнадно утиснути на нормалне марке потребљене за франкирање писама. То сам могао утврдити по неким заосталим траговима на полеђини хартије од коверата..."

Очигледно је да је послератна "Југофилателија", званични издавач националних каталога, по аутоматизму преписивала приручник без критичког става, па имамо ситуацију да један фалсификат из времена изласка одређеног издања постане "легални" редак и врло тражен "специјалитет" у многим добрим збиркама Краљевине Југославије.

Пажљивим испитивањем (са великим повећањем) овог претиска зелене боје и оригиналног претиска у две нијансе црнозелене боје, разлике су уочљиве: претисак је недовољно јасно уочен, "д" у "дин" латиницом је тање са обликом завршетком, бројка "5" је са неправилним косим завршетком, састав боје зеленог претиска је такав да цео претисак изгледа благо мутан и разливен, доњи врх бројке "5" је шпицасто повијен, као удица, уместо раван. У кварцној лампи боја светлозеленог претиска није иста код оба фалсификата. Гума под кварцном светлошћу даје код свих тамно зелених претисака (прегледао сам више стотина комада) сасвим другачији одсјај од гуме са претисцима у зеленој боји, што значи да је овај претисак из сасвим другог дела тиража базних марака од 8 динара I "американског" издања код кога постоје ситне разлике у гуми. Фалсификатор из двадесетих година овог века није могао знати како се под кварц лампом рефлектује гума на појединим деловима тиража, па је фалсификовао претисак на погрешним, тада му доступним маркама.

На слици 1 се налази увећан оригинални претисак у тамнозеленој боји, а на сликама 2 и 3 оба типа фалсификата у зеленој боји.

Чињеница које мора бити свестан сваки сакупљач овог подручја је да је свака марка II "американског" издања са зеленим претиском фалсификат и да у збирци може наћи место само као покушај преваре предратних фалсификатора, без икакве тржишне вредности.

слика 2

слика 3

ИЗВЕШТАЈ СА СЕДНИЦЕ ПРЕДСЕДНИШТВА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У Београду је 19. марта одржана прва седница Председништва Савеза филателиста Југославије у овој години.

Присутствовали су чланови преседништва из Србије и Црне Горе, секретари СФЈ, председник Савета за развој филателије Михаило Јањић и директор "Југомарке" Ненад Килибарда. Из здравствених разлога седници није присуствовао Александар Мирковић, члан преседништва СФЈ из Црне Горе.

Усвојен је следећи Дневни ред:

1. Предлог програма активности Савеза филателиста Југославије у 1998. години.
2. Предлог за наставак издавања часописа СФЈ.
3. Информација о финансијском стању.
4. Споразум о сарадњи СФЈ са Федерацијом филателиста Мађарске.
5. Текућа питања.

Програм активности СФЈ у 1998. години припремљен је после расправе у начелу, која је вођена на претходној седници Председништва (у прилогу информације са ове седнице доносима детаљан текст Програма).

Ради потпунијег увида у организационо стање, договорено је да се уведе јединствена евиденција чланова у друштвима (клубовима и подружницама) у нашој земљи. Из канцеларије СФЈ, у најкраћем року, биће одаслати републичким савезима (за њихова друштва) листови за евидентирање. Циљ ове акције је да се прикупе најосновнији подаци о члановима и њиховим збиркама, успостави и одржава евиденција, која ће бити на располагању како републичким савезима и њиховим друштвима тако и Савезу филателиста Југославије. Договорено је да руководства оба републичка савеза пруже одговарајућу помоћ како би овај посао био урађен квалитетно и у примерном року.

Као опште место, на седници је изречен и став да је у циљу хармонизовања рада свих делова југословенске филателистичке организације, неопходно предузети одговарајуће кораке како би се републичким савезима и њиховим друштвима помогло да усагласе своја општа акта (статуте и правилнике) са одговарајућим актима СФЈ. У том смислу, за почетак, Савез филателиста Југославије ће пружити одговарајућу стручну помоћ.

У вези са радом Савета за развој филателије чуло се мишљење да није довољно учињено на афирмисању закључака овог савета, пре свега када се ради о појавама фалсификата и стављања у саобаћај штампарске макулатуре. И поред оправданости оваквих примедби, превладао је став да је сам Савез могао бити активнији код питања из свог делокруга: и када је реч о издавачкој политици "Југомарке" (у грани-

цама у којима је могуће давати предлоге и сугестије), и када се ради о развојним питањима одређених филателистичких подручја.

Наглашавајући значај и потребу да се у фази припреме предлога Програма издања поштанских марака у 1999. години, нађу предлози и ставови СФЈ, Председништво је утврдило рок до кога се имају припремити такви предлози, који је, с друге стране, сагласан са роком који "Југомарка" има да обави овај посао.

"Југомарка" доста чини да у склопу програма слободних активности деце у школама афирмише едукативну и корисну страну бављења филателијом. Оцењујући то као добру маркетиншку оријентацију, сугерисано је да би било најбоље када би такви наступи били конкретно помогнути, у стручном смислу, од стране филателистичких стручњака из републичких савеза и СФЈ.

Још једном је затражено да Председништво уради нов покушај да се филателија уврсти у наставне програме школа или да се нађу други прикладни облици образовања младих за филателију, кроз учење. Није било конкретних иницијатива по овом питању.

У овој години председништво СФЈ очекују и иницијални прослови око припреме ЈУФИЗ-а X. Према већ установљеној динамици, Десета југословенска филателистичка изложба требала би да се одржи у 1999. години. На седници је било предлога да се ЈУФИЗ X одржи 2000. године. Ипак је превладао став који има у виду да се ЈУФИЗ одржава сваке друге године, као и то да наша највећа национална изложба омогућава домаћим излагачима учешће њихових изложака под патронатством FIP и FEPA, у иностранству, тако да свака дужа пауза не би користила једном од основних циљева а то је да наши излагачи добију прилику за међународну афирмацију.

Председништво је донело одлуку о додели Повеље Савезу филателиста Србије поводом 50 година постојања. Такође је одлучено да се у време одржавања изложбе Савеза филателиста Србије и других манифестација поводом свечаног обележавања 50 година постојања СФС, организује сусрет председника филателистичких федерација балканских земаља. Организација сусрета би морала да добије одговарајућу подршку јавних ПТТ предузећа Србије и Црне Горе и ЗЈПТТ. Тема "Нове технологије у поштанском саобраћају и филателија" наведена је као могућа којом би се, поред осталог, бавио овај скуп.

Чланови председништва су информисани о предстојећем конгресу FEPA (у Амсетрдаму, крајем марта ове године) и иницијативама које је наш Савез предузео око усклађивања термина одржавања међународних изложби под покровитељством и патронатством FIP, захтевима за поједностављивање царинских формалности за изложке који се доносе ради излагања, као и питања здравственог осигурања службених лица на светским и међународним изложбама. Предлог са истим иницијативама упућен је и FIP.

Пред југословенским излагачима налази се чак пет међународних и светских изложби за које је пријављивање у току или је већ извршено. Тако богат програм и бројни позиви који стижу нашем Савезу само говоре о високом месту које СФЈ има у међународним оквирима.

Иако припремљена за ову седницу, одлука о настављању са издавањем часописа СФЈ одложена је за наредну седницу. Савези Србије и Црне Горе су обавезни да припреме своје ставове по овом питању за следећу седницу председништва СФЈ. У краћој расправи највећи број питања о овој ствари органично се на финансијске разлоге за или против; ни међу члановима председништва није постојао јединствен став о потреби стручног и компетентног југословенског часописа како је то образложено у предлогу.

Уместо плана финансијских прихода и расхода, за 1998. годину, с обзиром на нејасне и недефинисане изворе финансирања, члановима председништва је понуђена информација и привремени План расхода. Иначе, трошкови одржавања редовних активности Савеза и поред домаћинског понашања далеко превазилазе постојеће финансијске могућности. То је и био разлог

да чланови председништва крајње уздржљиво разматрају ово питање имајући у виду да се, до даљњег, може рачунати само са средствима која се моментално налазе на рачуну Савеза. У том смислу, на страни расхода морају се узети у обзир трошкови организације одласка на светске изложбе, конгресе FEPA и FIP и сусрета председника филателистичких федерација балканских земаља. Донета је одлука о привременом финансирању с тим што се на приходној страни налазе пренета средства по обрачуну за 1997. годину.

Под текућим питањима Председништво је информисано о завршетку пописа филателистичког фонда ПТТ Музеја ЗЛПТТ. Посао је окончан сачињавањем опсежног извештаја који даје добар основ за даље одлуке надлежних органа ЗЛПТТ и Управном одбору ЗЛПТТ у којима су објављени ставови (правци) о могућим даљим мерама.

Председништво је информисано о могућностима да се изложбене витрине и стакла пренесу у надлежност "Југомарке" како би се обезбедило чување, правилно руковање и водила одговарајућа брига о овим средствима.

На предлог филателистичког друштва "Космос" из Земуна, Председништво је донело одлуку о оснивању Секције за аерофилателију при Савезу филателиста Југославије.

Коначно, дате су и две информације које се односе на међународне изложбе и филателистичке манифестације у свету: прва се односи на пријаву учешћа и именовање комесара за светску изложбу у Бечу WIPA 2000, а друга на скорашњи међународни сусрет филателиста у Бугарској.

Предлог програма активности СФЈ у 1998. години

- Разматрање организационог стања у републичким савезима
- Разматрање извештаја о раду Савета за развој филателије и Савета атестатора.
- Разматрање питања омладинске и школске филателије
- Разматрање предлога издања марака у 1999. години
- Договор о ЈУФИЗ-у X
- Учешће СФЈ у обележавању 50 година Савеза филателиста Србије
- Изложбе под патронажом FIP
- Конгреси међународних организација FEPA и FIP
- Састанак председника филателистичких федерација балканских земаља
- Споразум о сарадњи СФЈ са Федерацијом филателиста Мађарске
- Међународна изложба градова суседних земаља у Сенти

Билтен број 6 Савеза филателиста Југославије

КАЛЕНДАР СВЕТСКИХ ИЗЛОЖБИ

12-21 мај	ISRAEL 98, Тел Авив
10-13 септембар	PRAGA 98 у Прагу
5-11 јун	GARCIA LORCA 98 у Гранади
18-21 јун	JUVALUX 98 у Луксембургу (омладинска)
9-11 октобар	PHILATELIE mit T'CARD 98 у Келну
25 Јул - 2 август	PORTUGAL 98 у Лисабону
20-25 октобар	ILSAPEX 98 у Јоханесбургу
23 октобр - 1 нов.	ITALIA 98 у Милану
29 октобар - 1 нов.	MEGA EVENT у Њујорку
19-24 март	AUSTRALIA 99 у Мелбурну
27 април - 4 мај	IBRA 99 у Нурембергу
2-11 јула	PHILEXFRANC у Паризу
30 мај - 4 јун	WIPA 2000 у Бечу
22-28 мај	Stamp World London 2000 у Лондону
октобар-новембар	BELGICA 2000 у Бриселу
28 април - 7 мај	ESPANA 2000 у Мадриду

САРАДЊА СА САВЕЗОМ ФИЛАТЕЛИСТА МАЂАРСКЕ

Недавно је потписан Споразум о филателистичкој сарадњи између Савеза филателиста Републике Мађарске и Савеза филателиста СР Југославије.

Споразум су потписали председници оба Савеза. Текст Споразума доносимо у целини:

СПОРАЗУМ

о сарадњи између Савеза филателиста Мађарске и Савеза филателиста Југославије.

Савез филателиста Мађарске и Савез филателиста Југославије у жељи да унапреде узајамне односе и доприносе развоју филателије у две пријатељске земље, споразумели су се да своје односе и сарадњу заснијаву на следећим принципима и циљевима:

Члан 1

Основни циљеви сарадње два Савеза су:

- подстицање и помагање сарадње филателиста, њихово удружења и савеза,
- помагање и подстицање сакупљања поштанских марака и вредносница са подручја двеју земаља,
- размена искустава у области филателије,
- узајамне консултације о питањима везаним за активност два Савеза у оквиру FEPA и FIP,
- размена искустава и заједничке акције у борби против фалсификата и других штетних појава у области филателије,
- учешће на националним изложбама првог ранга,
- размена филателистичке литературе

Члан 2

Сарадња се базира на принципу узајамности и односи се искључиво на два Савеза (MEVEOSZ и СФЈ)

Члан 3

Поједини регионални савези и друштва филателиста могу развијати међусобну сарадњу, организовати заједничке изложбе и слично, с тим да те активности буду пријављене код националних савеза.

Члан 4

Савези могу организовати заједничке изложбе на начин и под условима које договарају поводом организовања тих изложби а у складу са правилима FEPA и FIP.

Члан 5

Савези се узајамно обавештавају о одржавању важнијих изложби и других филателистичких манифестација у двама земљама.

Члан 6

Савези ће бесплатно размењивати по 5 примерака својих часописа.

Члан 7

Овај споразум се склапа на неодређено време с тим да га свака страна може отказати са најавом од два месеца.

Члан 8

Споразум се може мењати и допуњавати претходим консултацијама представника двеју страна.

Члан 9

Текст споразума је сачињен на мађарском, српском и енглеском језику.

Члан 10

Споразум ступа на снагу даном потписивања од стране председника два савеза.

Председник СФЈ
Др Војислав Мићовић

Председник МАВЕОСЗ
Шандор Курдиш

ДРУШТВО ФИЛАТЕЛИСТА “НОВИ САД”**ПРЕДЛОГ ИЗДАЊА ДФ “НОВИ САД” ЗА 1998. ГОДИНУ**

Овај предлог је усвојен 8. марта ове године на Скупштини ДФ “Нови Сад”

- 1) 1. фебруар 1998. - 250 година од добијања имена и стицања статуса града Новог Сада
- 2) 13. мај 1998. - 150 година Мајске скупштине и проглашења Српског Војводства у Сремским Карловцима
- 3) 200 година од рођења Константина Данила, познатог српског сликара ЦИЦ века
- 4) 125 година од рођења Марка Нешића, композитора и једног од првих есперантиста у Војводини
- 5) 250 година од довршења Српског саборног храма као владичанског двора у Темишвару
- 6) 6. септембар - Сајам меда и 100 годишњица часописа “Пчелар”
- 7) 4. децембар - 800. година оснивања манастира Хиландара
- 8) 25. децембар - Католички Божић и
- 9) 7. јануар 1999. - Православни Божић

За све јубилеје предвиђен је пригодан жиг. Пригодне коверте нису предвиђене (уколико се не укаже потреба) за задња два датума у Предлогу.

Иван Тангл, Нови Сад

ИЗБОРНА СКУПШТИНА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА ВОЈВОДИНЕ

На иницијативу Савеза филателиста Југославије и Савеза филателиста Србије, а у складу са усвојеним закључком са Ванредне скупштине Савеза филателиста Војводине од 8. маја 1993. године и статутом Савеза филателиста Војводине, 21. марта о.г. одржана је у Новом Саду **Изборна скупштина Савеза филателиста Војводине**, који на тај начин наставља са радом.

Скупштини су присуствовали делегати из следећих друштава:

Људевит Вујковић - Ламић из ДФ Суботица,

Александар Ковач из ДФ Кула,

Ђорђе Тадић из ДФ Сента,

Градимиr Јерков и Живорад Живковић из ФД Зрењанин,

Радојица Крунић из ФД Шид и

Душан Вујошевић, Хусеин Чамџић, Петар Јовановић, Иван Тангл, Шандор Киш и Драгош Петровић из ДФ Нови Сад;

а у својству гостију још и Г-дин Владимир Мојсовић, председник Савеза филателиста Србије и Г-дин Стеван Пил, директор поштанског саобраћаја ЈП ПТТ Србија за Нови Сад.

На основу поднетих предлога активности за наредни период и након вођене дискусије, усвојен је следећи генерални закључак:

Савез филателиста Војводине наставља са својим радом. До краја априла ове године Савез ће регулисати чланство у Савезу филателиста Србије (уплатом износа утврђене чланарине) и на тај начин извршити повезивање филателистичких друштава из Војводине са Савезом филателиста Србије, а путем њега и са Савезом филателиста Југославије.

Редовно деловања Савеза филателиста Војводине (у даљем тексту СФВ) прстало је негде 1993. године због објективних разлога (хиперинфлација, пад интересовања због опште ситуације у земљи), па је од тада de-facto статус СФВ био замрзнут. Наравно, када се једном прекину везе, изгубе контакти међу друштвима потребно је уложити вишеструки напор да се сарадња поново успостави. У међувремену је рад у војвођанским филателистичким друштвима живнуо (мада још увек не свуда и у жељеној мери), па тако и у Друштву филателиста Нови Сад, где је поново покренута чак и издавачка делатност. Стога се на иницијативу Филателистичког друштва Нови Сад приступило успостављању контакта са циљем обнове рада СФВ.

Дабоме, постоји и друга страна медаље, јер осим добрих жеља постоје и сасвим

практични разлози који налажу да се оживи рад СФВ. Пре свега то се огледа у чињеници да друштва из Војводине и њихови чланови, нису на одговарајући начин учлањена и заступљена у вишим форумима, на шта је већ неко време указивано из Савеза филателиста Србије и Југославије.

Упозоравано је на пример да таква ситуација формално онемогућава учешће потенцијалних излагача из војвођанских клубова на филателистичким изложбама националног и међународног карактера. Такође, указивано је да је свакодневна званична комуникација по питањима филателистичког рада отежана, да обавештење друштава и чланства није сагласно потребама, а да су при томе два места коју припадају СФВ у Председништву упражњена!

Све је то подстакло чланове ДФ Новог Сада да формирају Иницијативни одбор за сазивање скупштине СФВ, о чему је Савезу Србије упућено благовремено обавештење. На позиве ИО одазвао се један број друштава, док поједини делегати због спречености нису били у могућности да присуствују.

О томе се међутим водило рачуна приликом гласања о броју и чланству председништва СФВ, па је остављена могућност за промену броја чланова председништва и именовање представника из друштава чији представници се овог пута нису одазвали.

Иницијативни одбор је предложио дневни ред и припремио врло исцрпан радни документ, који је послужио као окосница дискусије и коначних закључака.

У дискусији су дотакнути сви проблеми који тиште филателисте како у Војводини тако и широм земље. Потреба бољег рада на омасовљењу, а посебно на анимирању школске омладине како би се створио подмладак који једино гарантује опстанак филателије, истакнут је као један од главних циљева. Прихваћена је информација да група за то стручних људи из ДП "Југомарка" из Београда, на челу са г. Д. Деспотовићем има у плану да у наступајућим акцијама под називом "Градовима Србије у филателистичке походе" "покрије" Војводину.

Различита финансијска ситуација појединих друштава (обзиром на трошкове закупа просторија, цену и услове набавке нових издања и приходе од истог, као и чланарине, условили су унеколико различите приступе делегата. Разматран је начин да се, ако је могуће, провизије код набавке марака уједначе.

Баш ту је г-дин Стеван Пил, директор Сектора поштанског саобраћаја ЈП ПТТ Србија за Нови Сад, обећао проширење досадашње одличне сарадње Поште и ДФ Новог Сада и на СФВ и њене чланице, како би се уједначиле погодности код набавке марака, помогло одржавање смотри и изложби пропагандног карактера посебно код школске омладине. Затраживши веће ангажовање баш друштава ван Новог Сада око предлога нових издања и пропагандних акција, обећао је да ће ПТТ максимално изаћи у сусрет, било да су у питању промоције, издања пригодних поштанских коверата; пригодних жигова или сличног. По овом питању закључено је

да се ново председништво СФВ обрати директно ПТТ-у, како би се изједначила, односно где је то могуће и повећала провизија друштвима која ће набавку вршити посредством СФВ.

Г-дин Владимир Мојсовић, председник Савеза филателиста Србије, поздравио је одржавање Изборне скупштине СФВ, у које је и сам деловао, као прави корак ка разрешавању постојећих проблема. Нагласивши још једном на нужност регулисања чланства у СФ Србије односно Југославије на статутаран начин, обећао је са своје стране и стране оба савеза пуну подршку у томе. Ово тим више јер је закључено да ће једини вид повезивања подручних друштава у СФ Србије и СФЈ бити путем њиховог чланства у СФ Војводине. Такође, обавестио је скуп и о току припрема око прославе 50. годишњице рада СФС позвавши и присутне да се укључе било као излагачи на предвиђеној пригодној филателистичкој изложби, било ангажманом на прикупљању података из прошлости својих друштава.

У дискусији је посебно тражено да се поднесе извештај о периоду након седнице од 8. маја 1993. године након које је седиште СФВ пресељено у Сомбор, те да се прикупи и консолидује архива СФВ, документи, печати и друго, што би све требало учинити у сарадњи са г. Грујићем односно г. Бурнаћем. Преостаје дакако и усаглашавање Статута СФВ са насталим друштвеним и политичким променама.

Када се прикупе актуелни подаци о броју чланова у друштвима које ће деловати кроз Савез филателиста Војводине, биће познат и број делегата за Скупштину СФС, у складу са Статутом.

На конференцији су изабрани и органи Савеза филателиста Војводине, и то:

Хусеин Чамцић, председник

Илеш Фехер, потпредседник

Иван Тангл, секретар

Петар Јовановић, благајник

Људевит Вујковић - Ламић, члан Председништва СФВ,

Зиворад Живковић, члан Председништва СФВ,

представник ДФ "Сомбор" или "Бачки Петровац", члан СФВ.

За чланове председништва Савеза филателиста Србије делегирани су Хусеин Чамцић, у својству председника Савеза, и Радојица Крунић из филателистичког друштва "Шид"

Сва кореспонденција Савеза филателиста Војводине до даљег ће се обављати преко адресе:

Савез филателиста Војводине

21121 Нови Сад

П.П. 57

Војин Вишацки, Београд

Цензура Црвеног крста у Љубљани

(Наставак из броја 234/35)

Провинцијски црвени крст са седиштем у Љубљани посредовао је у размени заробљеничке поште. Пошта заробљеника из Италије упућивана за Србију оверавана је жигом "Verificato/прегледано" са знаком Црвеног крста љубљанске провинције, слика 29 и 30.

Жигови војних цензура

У односу на немачку цензуру која користи машине за цензурисање, италијанска војна цензура је веома компликована, у употреби је веома велики број жигова разне намене као што је "Verificato per censura", обавезан и најчешћи, затим жигови иностране поште, зонски и провинцијских цензура.

Из великог броја жигова издвојили смо неке најкарактеристичније ради објаве колико нам простор дозвољава. Жигове можемо поделити према намени и облику.

1) Према намени:

- а) обавезне и најчешће разних величина и форми слова, сл. 1-3,
- б) цензуре иностране поште, сл. 7-8,
- в) зонске, сл. 20,
- г) провинцијске, 9-28,
- д) црвеног крста, сл. 29-30 и
- ђ) помоћне, сл. 4-6.

2) Према облику:

А) Линијски са обавезним стављањем "Verificato per censura"

- а) једноредни 47 мм сл. 1
- б) дворедни 43/47 мм сл. 2

Б) Оквирни са обавезним "Verificato"

- а) правоугаони 58x16 мм сл. 3

В) Кружни малог формата

- а) са ознаком броја цензора 25 мм сл. 4
- б) зонски (приватна пошта) 24 мм сл. 5
- в) зонски (пошта заробљеника и интернираца) 23 мм сл. 6

Г) Двокружни за цензуру иностране поште у Болоњи

- а) двокружни са ознаком зоне I 34 мм сл. 7

б) двокружни са ознаком зоне IV 34 мм сл. 8

Е) Јенокружни удвојених ивица са називом провинцијске цензуре

а) провинција љубљанска	37 мм	сл. 9
б) провинција фиумска бр. 66Р	36 мм	сл. 10
в) Провинција фиумска бр. 66Р	33 мм	сл. 11
г) Провинција сплитска бр 71Р	39 мм	сл. 12
д) Провинција сплитска бр. 71Р (двокружни)	35 мм	сл. 13
ђ) Провинција сплитска (са Спалато без броја)	38 мм	сл. 14
е) Провинција сплитска (са П)	34 мм	сл. 15
ж) Провинција косовска (ознака нејасна)	38 мм	сл. 16
з) Провинција которска	29 мм	сл. 17
и) Провинција которска 1.Р	27 мм	сл. 18
ј) провинција задарска	33 мм	сл. 19
к) провинција сплитска (зонска)	28 мм	сл. 20
л) провинција сплитска (Verificato)	30 мм	сл. 21

Ђ) Једнокружни са сегментима

а) Провинција сплитска бр. 71-Р	33 мм	сл. 22

Е) оквирни

а) Провинција которска (прелевата/узето од цензуре) I Р	48x28

мм сл. 23

б) Провинција которска (Restituita/враћено од цензуре) I Р	48x28

мм сл. 24

в) Провинција сплитска (Prelevata) 71Р	53x25 мм	сл. 25

г) Провинција сплитска (Restituita) 71 Р	53x25 мм	сл. 26

д) Провинција которска	49x29 мм	сл. 27

ђ) Провинција которска	49x29 мм	сл. 28

3) Цензура црвеног крста

а) Verificato/Прегледано	23/24 мм	сл. 29

б) Verificato/Прегледано	23x6,5 мм	сл. 30

Цензурне траке

Употребљаване су разне траке па можемо о њима рећи следеће:

- 1) Траке су лепљене на горњој ивици коверте као и левој и десној ивици.
- 2) Траке су лепљене преко задње преклопне стране коверте.
- 3) Величине трака су различите од 15 до 45 мм различите дужине.
- 4) Боје траке бела и смеђа, папир гладак и храпав.

VERIFICATO PER CENSURA

VERIFICATO PER CENSURA

слика 1

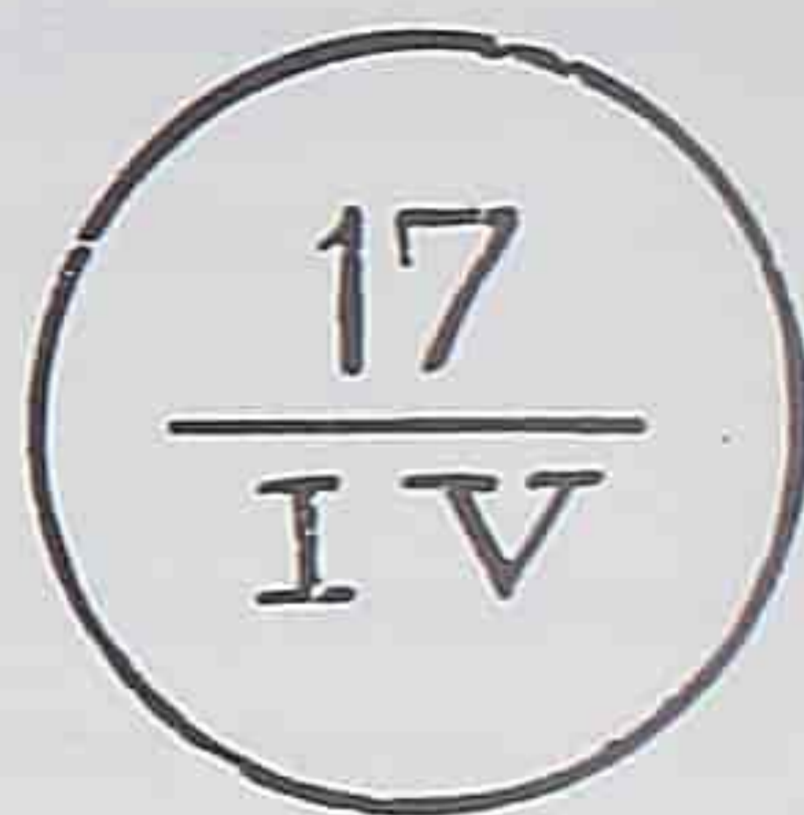

слика 3

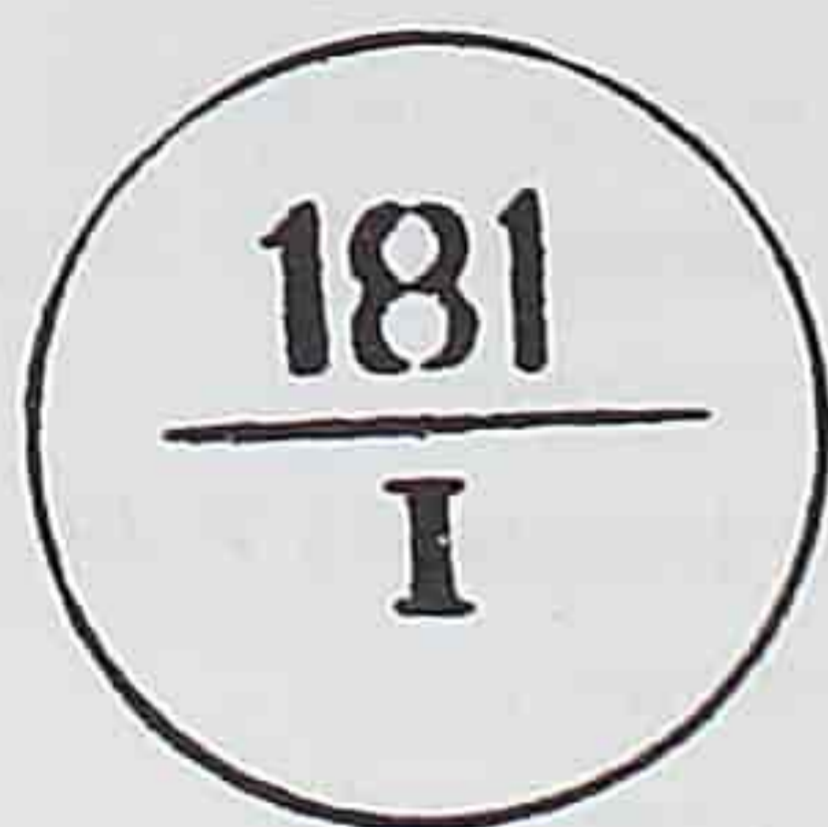
слика 2

слика 4

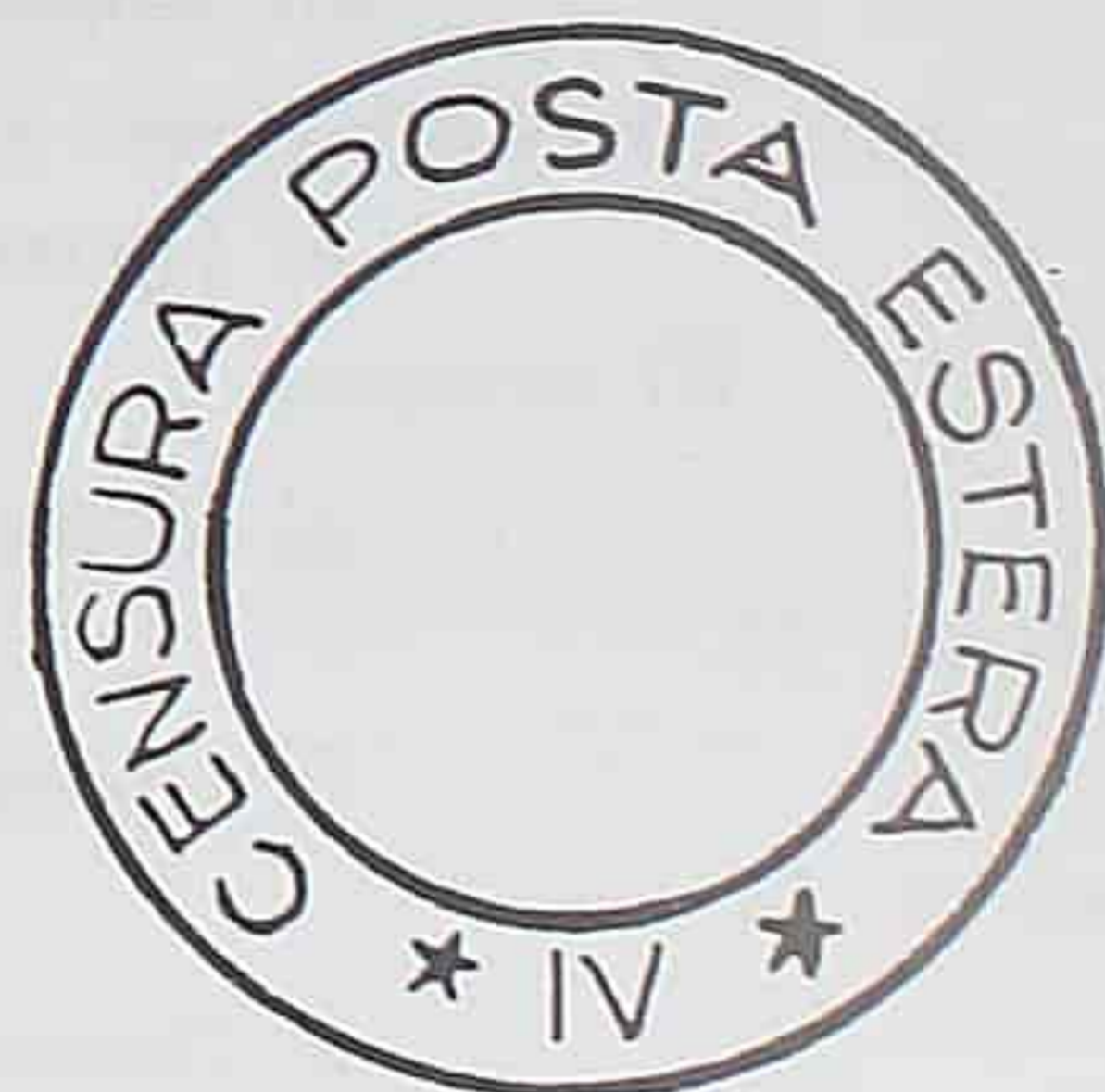
слика 5

слика 6

слика 7

слика 8

слика 9

слика 10

слика 11

слика 12

слика 13

слика 14

слика 15

слика 16

слика 17

слика 18

слика 19

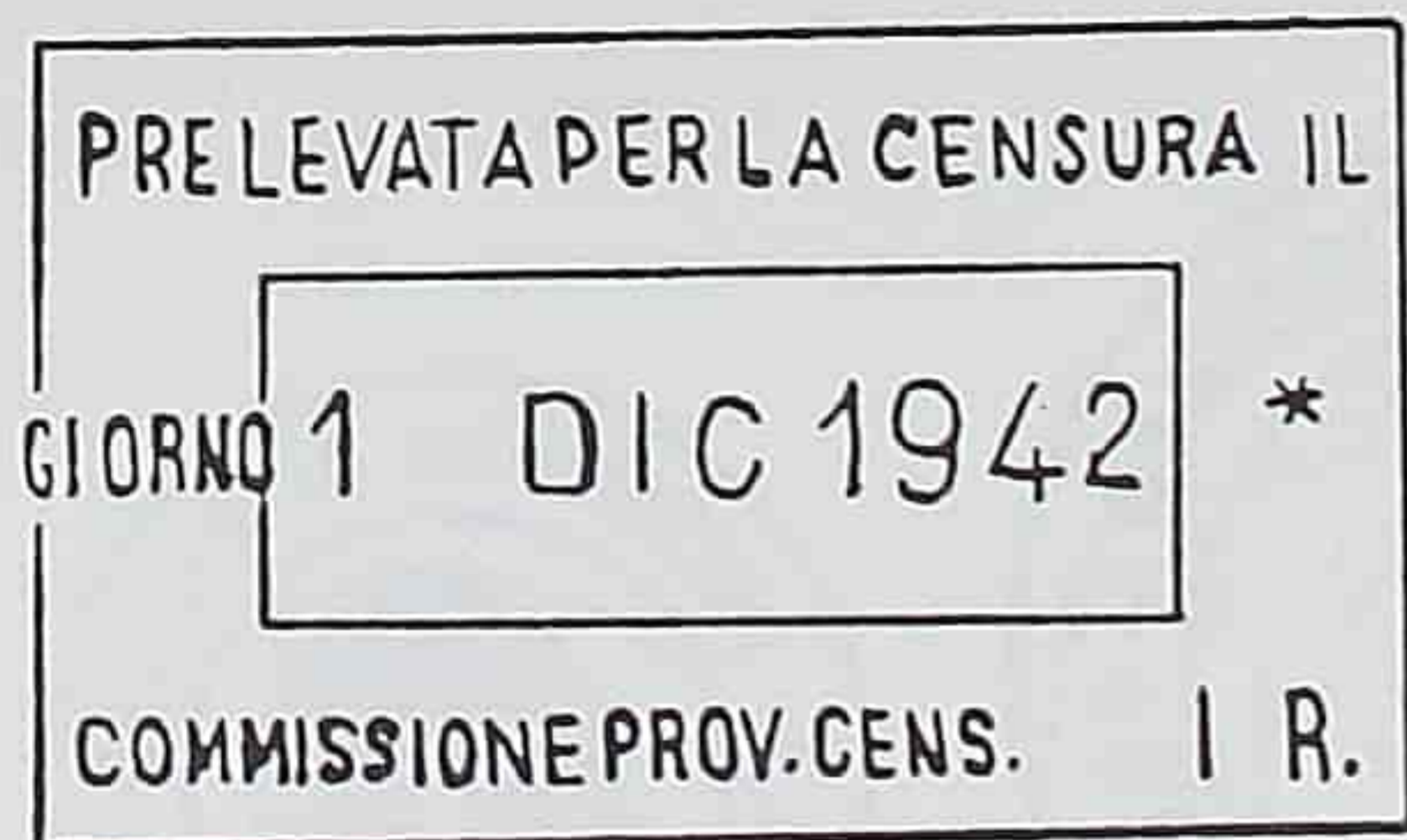
слика 20

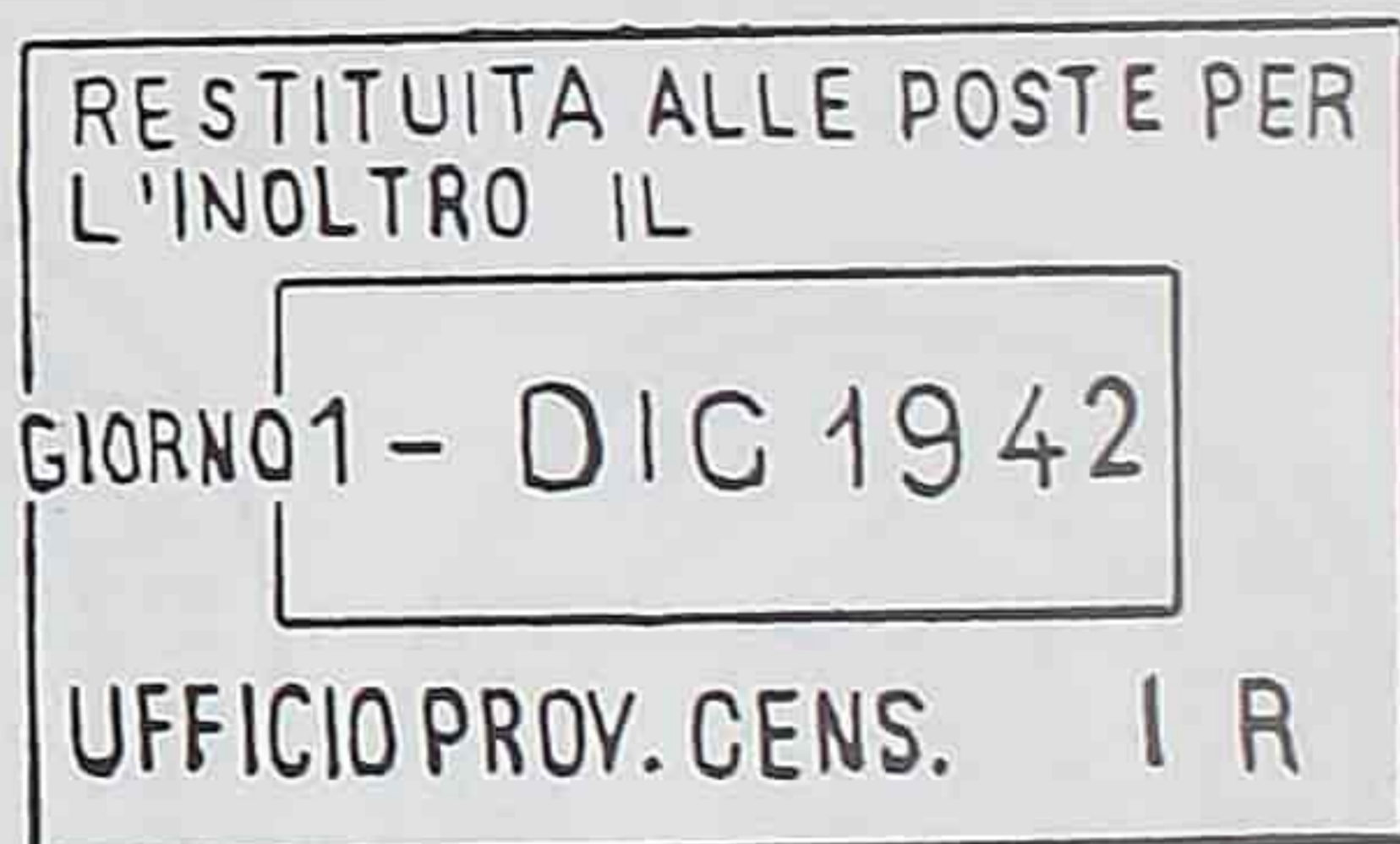
слика 21

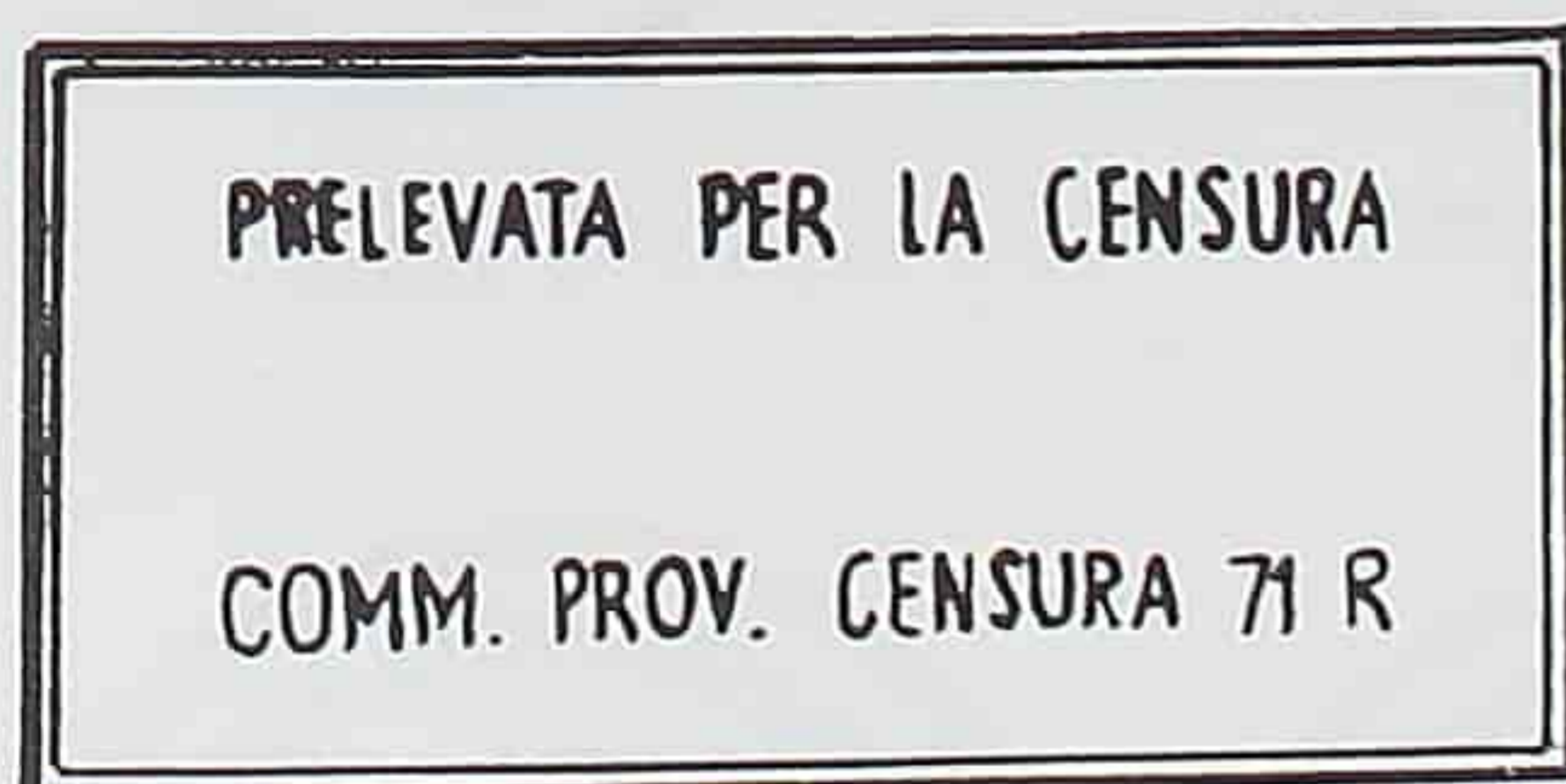
слика 22

слика 23

слика 24

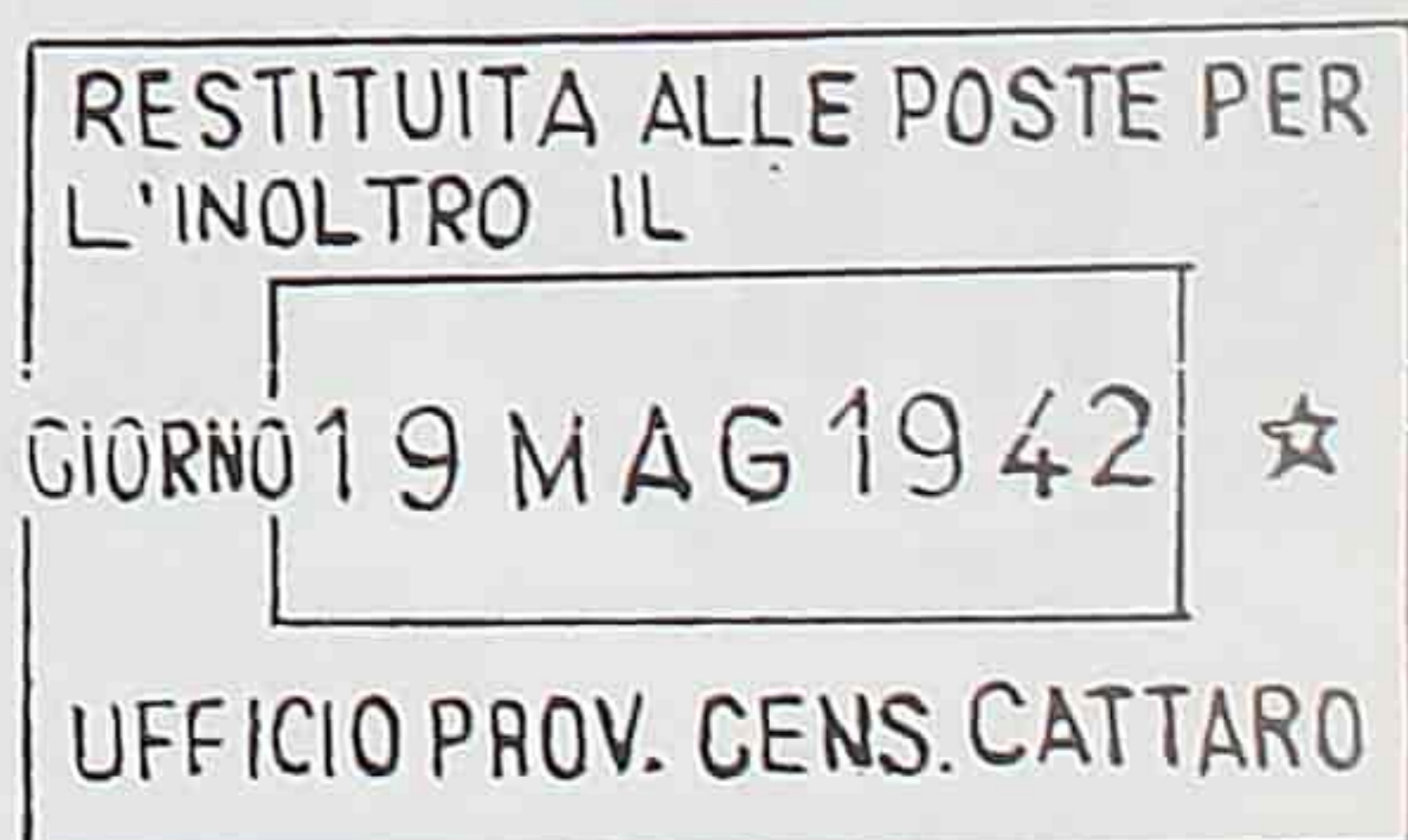
слика 25

слика 26

слика 27

слика 28

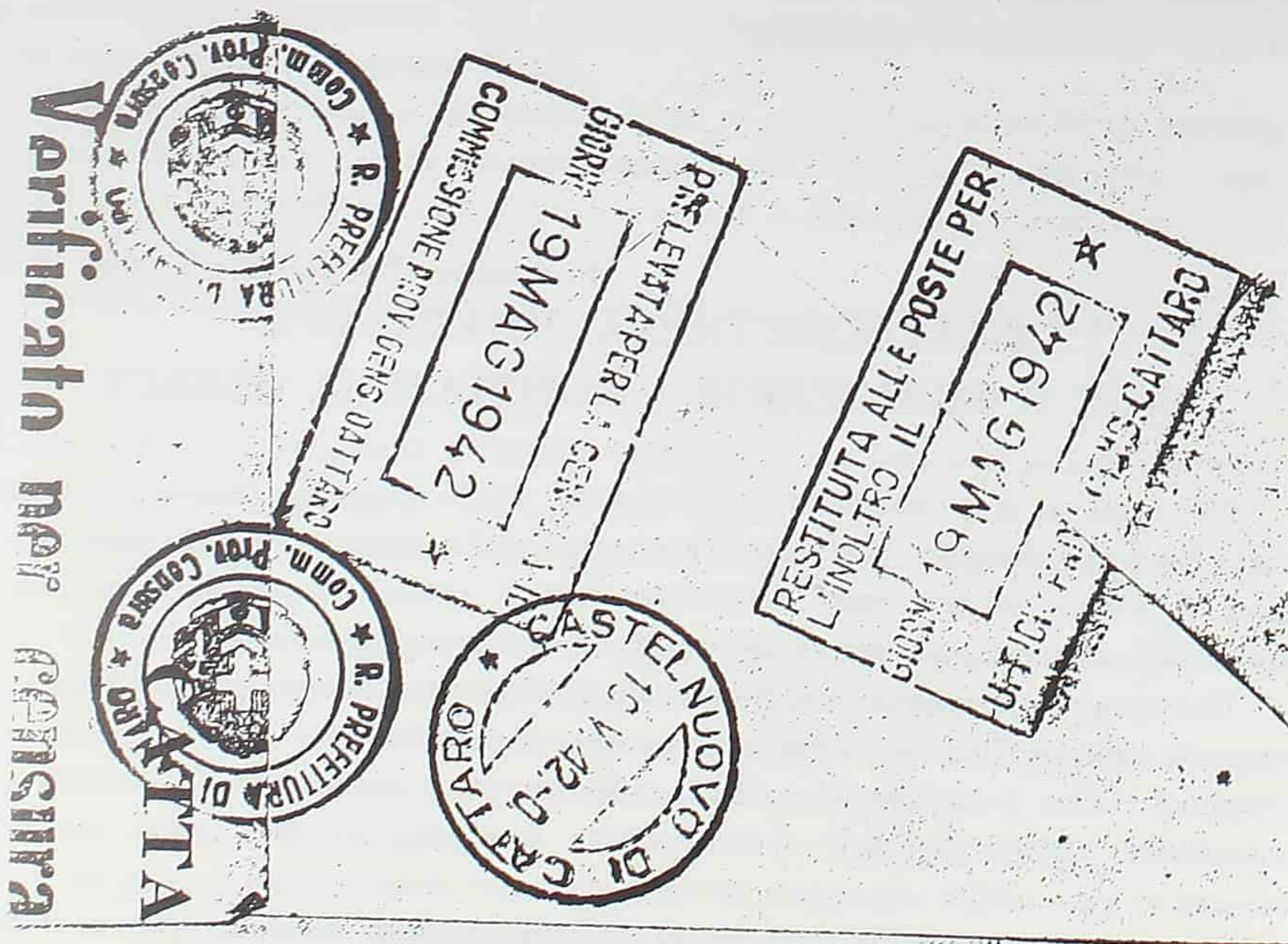
слика 29

Литература и архивска грађа:

1. AVII, ф.италијански, к.884, ф.6, д.48,
2. Исто, к.884, ф.6, д.58,
- 3 Исто, к.55, ф.1, д.13,
4. Исто, к.671, ф.8, д.26,
5. Исто, к.884, ф.6, д.15, 18, 20, 26-29, 33-34; к.884, ф.7, д.12, 15,
6. Архив Црне Горе, несређена грађа,
7. Исто,
8. Исто,
9. Исто,
10. Исто.

слика 30

Задња страна коверте примљене у Котору 19. 5. 1942. г. са жиговима провинцијске которске цензуре и део цензурне траке са ознаком "Verificato per censura".

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА У ПОДГОРИЦИ

Од 12. до 24. јануара 1998. године Удружење колекционара Подгорице организовало је филателистичку изложбу пропагандног карактера. Изложба је одржана у просторијама Центра савремене умјетности Црне Горе у Подгорици, најлуксузнијем галеријском објекту у граду.

Изложба је у техничком смислу оформљена према југословенском правилнику о изложбама. За Изложбу није рађен каталог, већ водич кроз експонате обзиром да је Изложба имала пропагандни карактер.

Експонати су били подељени у 4 сегмента: Црна Гора, Југославија, Издања Војне управе Југословенске армије за зону "Б" и издања појединих земаља на тему фауна. Збирке на тему Југославије и фауне биле су подељене на подтеме.

Што се тиче посете подгорички филателисти су релативно задовољни. Запажено је да су изложбу посећивали млади људи, а међу њима посебно интересовање владало је код младих.

Средства информисања су пропратила Изложбу на одговарајући начин, како са написима у штампи тако и путем телевизије, уз позиве за посету и одговарајућим "живим" предавањима о филателији у току изложбе.

Димитрије Павловић, дип. инг. арх.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ЛИТЕРАТУРА:

БОЈЕ У ФИЛАТЕЛИЈИ - ЗАНЕМАРЕНА ОБЛАСТ

Сви знамо да за филателистичке публикације у боји не достају финансијска средства. Зато нам билтени, часописи, већина каталога и уопште стручна литература личе на издања за далтонисте. Последица тога је да смо ускраћени за мноштво драгоцених информација које итекако утичу на сазнања у филателији.

Познавање боја и нијанси у филателији је својеврсна специјализација, а одступање од основних боја даје специјалитете који сакупљачи теже да имају у својим збиркама. Осим у штампи ова област, због редовног недовољног осветљења на изложбама, такође ускраћује филателистима сазнавања из ове, иначе, обимне области.

Примери су бројни. Да почнемо са предфилателијом. У каталозима се боје жигова описују следећим речима:

КАТАЛОГ

- а) црна
- б) зеленоплава (зелена)

ц) плава

д) црвена

е) браон

ОЧЕКИВАНИ ПРИКАЗ

- осим црне постоји и ретка боја чађи
- валери за две боје (зеленоплаву) нису довољно речима описани. За зелену боју треба бар рећи да је искључиво маслинаста.
- да ли осим плаве постоји и тегет? Која се нијанса плаве боје појављује на пронађеним фалсификатима?
- осим жига у црвеној боји постоји и руком писана пошта оловком (цинобер, кармин?..)
- до сада није речима описивана, а карактеристика је жига "Н.ВАЉЕВО"

Други пример је "ВОДИЧ ЗА БОЈЕ" у издању немачког "Михела". Гледао сам и слушао како се колеге убеђују у коју нијансу улазе неке наше старије марке које су иначе бојене у технологији !пре! проналаска анилинских боја а поменути каталог је за марке рађене анилинским бојама.

Трећи пример је издање "Веригара". Мада су називи боја знани па се њиховим устаљеним именима служе на ликовним академијама, школама за дизајнере, у продајним каталозима фабрика боја, у физици одељак о светлости и слично, код "Веригара" описи су непоуздани.

Четврти пример: Како утиче дуготрајна светлост и температура на непоништене марке?

Недостају нам објашњења и прикази нијанси или чак боја које се добијају "утицањем" на поништене марке.

- Знамо да ако је основна боја браон или златна (које садрже бакар) могу се "утицањем" променути у зелено
- Од тамнолила се "утицањем" може добити црвена боја
- Од тамних боја се "утицањем" могу добити светле, обрнуто не.
- Наши стари су плали (одлепљивали) марке водом из бунара. Различити бунари - различити хемијски састав воде - различите нијансе марака.

И на крају предлог. Током године требало би сакупљати чланке који су темом везани за боје и једном годишње издати посебан број "Филателисте" у боји. Наравно да би такав часопис био скупљи од уобичајених црно-белих али би добит филателиста била већа од уложене цене.

РАДОСТ И ВЕСЕЉЕ САКУПЉАЧА МАКСИМУМ КАРАТА

Текст је преузет из часописа "Поштанске вести" Поштанске управе Словачке, аутора др Julisu Molnar-а у преводу Павла Кулика.

Словачка пошта је издала укупно 19 максимум карата (СМ), што јој служи на част, пошто многи филателистички савези у иностранству воде безуспешне битке код својих пошта да издају службену СМ (на пример Мађарска, Немачка). У многим земљама (Турска, Румунија, Мађарска, Пољска, Француска, Швајцарска, Немачка и др.) изазвале су словачке СМ велику пажњу због своје вредности и квалитета. Толико о радостима.

Максимафилија (сакупљање СМ) је у Словачкој мало распрострањена, зато се онај ко се жели посветити овом хобију мора обратити на иностранство. Срећом, инострани максимафилисти сада се међусобно узајамно помажу, тако да се збирке СМ могу лепо развити према изабраној теми.

Сем тзв. службених СМ постоје и приватне СМ које израђују поједини колекционари. У неким државама (Мађарска, Румунија, Француска и др.) сакупљачи издања СМ путем стручних часописа сазнају шта се у овом правцу дешава, тако да сваки заинтересовани сакупљач може благовремено да припреми потребне основе за израду СМ. На пример ако сазна да ће се поводом одређене годишњице открити споменик, да ће тим поводом бити издата пригодна поштанска марка, те да ће пошта жигосати спомен документе, интересант може да прибави одговарајућу разгледницу и да на лицу места изради СМ за своје потребе.

Похвална је пракса Словачке поште да се код увођења неких пригодних поштанских марака стварају услови за израду СМ (Жилина, Бојнице). Недостатак је пак да филателисти иако знају за план издавања поштанских марака, не знају шта ће бити на њима приказано. То могу само претпостављати и погађати. Можда би помогло ако би Словачка пошта са довољним временским размаком одредила аутору марке одговарајућу тему а тако израђен (барем орјентациони) предлог би био овјављен у стручном часопису.

Болна тачка сакупљача СМ су и комерцијалне разгледнице на којима се врло често приказује више слика неког града, чиме таква разгледница постаје безвредна за максимафилисту. Ради корекције ове навике сваки савет је добар, али у тржишној привреди важи тржишни принцип. Можда би, ипак, лепи "соло" мотив на разгледницама имали леп пласман.

Неки аутори СМ зову аналогним картама. Нећу да полемишем са њима, али не познајем ни једну земљу где се ова филателистичка творевина зове другачије него карта максимум. (За своје непознавање се унапред извињавам).

Борисав Станковић, Београд

ДОПЛАТНА МАРКА У МАРТУ

Доплатне марке се издају због прикупљања новца за хуманитарне организације. Издавање једне такве марке може да послужи и за подсећање на достигнућа и успехе научника у борби за најплеменитије циљеве човечанства. Због тога, али и као израз захвалности свом оснивачу, на Друштва Србије за борбу против рака у току месеца борбе против рака емитована је доплатна марка са ликом великог научника и хуманисте др Ђорђа Јоанновића.

Професор Јоанновић је рођен у Бечу 1871. године у породици интелектуалаца из Беодре (данас Ново Милошево). На Бечком универзитету постаје доктор целокупног лекарства 1895. године а професор 1909. Веома цењен добијао је позиве да рад настави у Инзбруку, Прагу и САД-у. Међутим, са одушевљењем прихвата позив професора М. Јовановића-Батута и В. Суботића, који су радили на оснивању Медицинског факултета. Од 1920. године је редован професор Медицинског факултета на катедри за патологију. После смрти професора Суботића професор Јоанновић води успешно Медицински факултет као декан у три наврата не обазирјући се на примамљиве понуде из Европе, попут места шефа катедре на Медицинском факултету у Бечу.

Марка је била у обавезној употреби у Србији у унутрашњем поштанском саобраћају од 1. до 31. марта. Ликовно решење марке урадио је Радомир Бојанић, академски сликар из Београда, а одштампана је у "Форуму" у Новом Саду. Осим лика др Ђорђа Јоанновића на марки је приказан знак Друштва Србије за борбу против рака и натпис "Рак је излечив". Тираж марке је 2,500.000 комада.

Борисав Станковић, Београд

БИРА СЕ НАЈЛЕПША МАРКА

Немачка филателистичка ревија из Диселдорфа, потпомугнута европским поштанским управама бвира најуспелије издање Старог континента за 1996. годину. У најужи избор 14 земаља ушла је и Југославија.

У организацији "Немачке филателистичке ревије" из Диселдорфа а уз подршку европских поштанских управа бира се најлепша европска марка за 1996. годину. У најужи избор ушла је по једна марка из 14 европских земаља.

Међу најлепшим маркама из Велике Британије, Аустрије, Румуније, Шведске и осталих земаља налази се и марка из Југославије, која је изашла поводом 120 година Црвеног крста Србије. Ликовно решење марке урадила је академски сликар Марина Калезић из Београда а марка је штампана техником вишебојног офсета у Заводу за израду новчаница у Београду. На марки је приказан портрет др Владана Ђорђевића, детаљ са слике "Рањеници у ужичкој болници 1876. године и симбол црвеног крста на белој основи.

На маркама осталих земаља приказани су најразличитији мотиви. Тако је "представник" Аустрије блок који је изашао поводом 1000 година ове државе, Шведска је представљена марком на којој се налази краљевска породица, док су на марки Републике Ирске приказане коњичке трке.

Ова акција, осим што учесницима намењује 500 вредних награда, има за циљ да популарише поштанску марку и филателију уопште, а сигурно да и питање престижа поштанских управа није занемарљиво, тим пре јер у акцији учествују и управе чије су поштанске марке годинама у шпицу по креативности и технички високо-дотераној изради.

Када се упореди са осталим, наша марка има реална изгледе да се нађе међу три најлепше марке у Европи издате током 1996. године. Али, сачекајмо... Рок за слање купона истекао је 31. марта.

ПОСЛЕДЊА ВЕСТ

Пре закључења овог броја добили смо вест да је наша марка заузела 13. место од 14 учесница. При томе добила је мање од 300 гласова. Ова вест је са неверицом примљена јер, по рачуницама које су филателисти направили, толико гласова за нашу марку послато је само из Београда.

За најлепшу марку Европе у 1997. години проглашен је блок Русије.

Надамо се да ћемо у идућем броју имати прецизније податке о броју гласова и распореду учесника.

ФИЛАТЕЛИЈА

АЕРО

Радослав Зоре, Београд

ПРВИ ЛЕТОВИ И МАНИФЕСТАЦИЈЕ Ј.А.Т.-а

(Допуна и наставак из "Филателисте" 217/18)

Овде су приказани летови који нису евидентирани пре 1994. године као и обновљени летови ЈАТ-а после суспензије санкција Југославији. Ти летови су обележени пригодним ковертама. Летови пре 1994. године који се сада први пут приказују добили су наставаке /А и /Б поред оговарајућег редног броја. Ови редни бројеви су преузети из ранијих "Филателиста".

Р.број	Први одн. обновљени лет	Авион	Датум	Тираж
148/А	ТИВАТ-ЦИРИХ (пригодни коверат PHILASWISER)	DC-9	21. 09. '81.	500
150/А	(ПЕКИНГ)КАЛКУТА-БЕОГРАД (повратни лет)	DC-10	05. 05. '87	?
150/Б	БЕОГРАД-ЉУБЉАНА-ЛОНДОН (први лет)	DC-10	20. 12. '87	500
152	60 год ПРВОГ ЛЕТА БЕОГРАД ЗАГРЕБ		15. 02. '88	500
153	БЕОГРАД-МОСКВА (обновљен лет)	В-727	06. 10. '94.	
154	БЕОГРАД-ЛАРНАКА (обновљен лет)	В-737-300	14. 10. '94	100
155	БЕОГРАД-АТИНА (обновљен лет)	В-737	08. 11. '94.	100
156	БЕОГРАД-ПАРИЗ (обновљен лет)	В-737	20. 10. '94.	100
157	БЕОГРАД-ФРАНКФУРТ (обновљен лет)	В-737	28. 10. '94.	100
158	БЕОГРАД-ЦИРИХ (обновљен лет)	В-737-300	31. 10. '94.	100
159	БЕОГРАД-ДИССЕЛДОРФ (обновљен лет)	В-737-300	04. 11. '94.	100
160	БЕОГРАД-АМСТЕРДАМ (обновљен лет)	В-727-300	12. 11. '94.	50

161	БЕОГРАД-ПОРТОАЛЕГРО-Б.АИРЕС LOKID-1011 27. 12. '94.	350
	(чартер лет)	
162	БЕОГРАД-ЛОНДОН В-737-300 07. 01. '95.	50
	(обновљен лет)	
163	НИШ-ТИВАТ-НИШ ATR-72 01. 06. '95.	25
	(први лет)	
164	ОТВАРАЊЕ АЕРОДРОМА ПОНИКВЕ-УЖИЦЕ 22. 06. '95.	50
165	БЕОГРАД-СКОПЉЕ DC-9 26. 06. '95.	20
	(отказан)	
166	70 год. ЈУГОСЛОВЕНСКОГ АЕРОТРАНСПОРТА 01. 04. '97	250
167	БЕОГРАД-КАИРО В-737-300 10. 08. '97.	100
	(обновљен лет)	
168	БЕОГРАД-ПОДГОРИЦА-ТИВАТ свечани лет 14. 09. '97.	100
	(поводом ЈУФИЗ-IX)	

ЈАТ је наставио са обнављањем односно отварањем нових линија, али није вршио обележавањем пригодним ковертима нити жиговима. Са летова која даље наводимо постоје једино приватна писма која су обележила летове.

XXI БЕОГРАД-БЕЧ, обновљен лет, DC-9, 24. март 1995.

XXII БЕОГРАД-КИЈЕВ, обновљен лет, В-737-300, 31. март 1995.

XXIII БЕОГРАД-КОПЕНХАГЕН, обновљен лет, В-737-300, 2. април 1995.

XXIV БЕОГРАД- ТЕЛ АВИВ, обновљен лет, В-737-300, 11. јун 1995.

XXV БЕОГРАД-ИНСТАМБУЛ, обновљен лет, DC-9, 3. фебруар 1995.

XXVI БЕОГРАД-ПЕКИНГ, обновљен лет, DC-10, 25. фебруар 1997.

XXVII Промотивни лет AIRBUS А-319 у Београду, 04. јун 1995. - пригодна карта је изашла

Успела Међународна филателистичка изложба “Пет градова”

После паузе од 5 година у Сенти је одржана традиционална Међународна филателистичка изложба “Пет градова”. Почев од 1967. године ова изложба се редовно организује наизменично у сваком од пет градова: Сентеш (Szentes) и Хомезовашархелј (Hodmezovasarhely) из Мађарске, Темишвар (Timisoara) из Румуније, Бања Лука и Сента. Поред излагања својих збирки филателисти из ових пет градо-

ва користе прилику да се боље упознају, друже, допуњују искуства и знања као и да размењују филателистички материјал. Како су у питању излагачи из четири земље једног региона оваква прилика представља могућност за усклађивање заједничких интереса и ставова приликом гласања у европским и светским удружењима филателиста. Ова изложба управо је искоришћена да у праксу ступи Споразум о филателистичкој сарадњи, који су недавно потписали председници филателистичких савеза из Мађарске и Југославије.

Изложба је организована у склопу прославе 50-годишњице постојања и рада Савеза филателиста Србије. Председник Организационог одбора је Милан Ердељан а комесар изложбе Фехер Илеш (Feher Iles).

На свечаном отварању, које је одржано 16. маја у Галерији Градског музеја у Сенти, поред делегација пет градова окупио се велики број филателиста. У име Скупштине Општине Сенте, која је покровитељ, изложбу је отворио градоначелик Сенте Атила Јухас, пожелевши гостима добродошлицу и пријатан боравак у граду.

У име Савеза филателиста Мађарске присутне је поздравио председник Савеза Шандор Курдиш, у име Савеза филателиста Југославије поздраве је упутио секретар Савеза Војислав Беогић, а у име Савеза филателиста Србије председник Владимир Ј. Мојсовић.

Као посебан догађај у оквиру свечаног отварања Изложбе одржана је промоција марака поводом Светског првенства у фудбалу. Промоцију марака извршио је Ненад Килибарда, директор Друштвеног предузећа "Југомарка". На изложбеним паноима приказани су табачићи и коверти овог издања. Посебну пажњу присутних изазвале су слике академског сликара Радомира Бојанића из Београда које су послужиле као мотиви за марке.

На изложби учествује двадесетак излагача са филателистичким материјалом који обухвата четири земље. Поред филателистичког материјала који је везан за поштанску историју овог дела Европе приказане су занимљиве тематске збирке попут рибе на маркама, историјат шаха, знамените грађевине и слично. На основу одлуке жирија изложбе, на чијем челу се налазио Богдан Петровић, наш истакнути познавалац филателије, златну медаљу је добио Ковач Имре (Kovacs Imre) за своју збирку "Поштанске целине Мађарске".

На дан свечаног отварања у пошти 24400 Сента коришћен је пригодни жиг посвећен филателистичкој изложби. Филателистичко друштво "Сента" издало је дописну карту поводом изложбе са овим пригодним жигом. Треба истаћи да су филателисти из Сенте успешно организовали изложбу уз помоћ Скупштине Општине Сента и многобројних спонзора из самог града и околине.

Изложба се затвара 24. маја.

MEĐUNARODNA FILATELISTIČKA IZLOŽBA
 „PET GRADOVA”
 SENTA, 16-24. MAJ 1998.

ÖT VÁROS
 NEMZETKÖZI BÉLYEGKIÁLLÍTÁS
 ZENTA, 1998. MÁJUS 16-24.

Učesnici - Résztevők:

TEMIŠVAR - TIMIȘOARA
 SENTEŠ - SZENTES
 HODMEZEVAŠARHELJ - HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
 BANJA LUKA - BANJA LUKA
 SENTA - ZENTA

Mesto održavanja - Helyszín:

Galerija Gradskog muzeja u Senti - A Városi Múzeum képtára

На основу члана 21. Правилника о поштанским маркама и вредносницама ("ПТТ весник" бр. 20/83 и 9/93.) и на основу одлуке Управног одбора ЗЈПТТ од 2. априла 1998. године, доносим

Р Е Ш Е Њ Е

О ПУШТАЊУ У ПРОДАЈУ ИЛУСТРОВАНИХ ДОПИСНИЦА У БОЈИ "50 ГОДИНА НОВОГ БЕОГРАДА" СА УШТАМПАНОМ ПОШТАНСКОМ МАРКОМ ЧИЈА ЈЕ НОМИНАЛНА ВРЕДНОСТ ОЗНАЧЕНА СЛОВОМ "А"

Дана 11. априла 1998. године пустиће се у продају две илустроване дописнице у боји "50 година Новог Београда" са уштампаном поштанском марком чија је номинална вредност означена словом "А". Коришћење ових дописница је предвиђено у унутрашњем поштанском саобраћају.

Дописнице су илустроване тако што је на левој половини аверса одштампан цртеж у боји, а на десној половини се налази уштампана марка, знак ПТТ и текст ћирилично-латиничним писмом "ДОПИСНИЦА" одштампан у тамно плавој боји. Обе половине аверса дописнице одвојене су дебљом вертикалном линијом у тамно плавој боји. Испод цртежа на левој половини аверса дописнице одштампане су три линије за адресу пошиљаоца, на десној страни четири линије и једна испрекидана линија за адресу примаоца. Линије су у црној боји. Дописнице су штампане на белом картону.

На уштампаним маркама је текст "Југославија" и "ПТТ", одштампан ћириличним писмом, а ликовни мотив марке је индетичан цртежу на левој половини аверса дописнице. Испод цртежа марке одштампано је име аутора цртежа, година издања и назив штампарије.

Свака дописница има различиту илустрацију, панораму Новог Београда, као мотив.

Димензије дописнице су 150 x 100 мм.

Ове дописнице ће бити у употреби неодређено време, почев од дана пуштања у продају.

Генерални директор
Вучић Чагоровић с.р.

Према подацима којима располажемо штампано је по 100.000 примерака обе разгледнице.

Зоран Бошковић, Београд

ЧЕТВРТО РЕДОВНО ИЗДАЊЕ МАРАКА КРАЈИНЕ

За потребе поштанског промета у западном делу Крајине (Книн) штампарија ФОРУМ из Новог Сада урадила је серију марака Туристички мотиви Крајине - градови. Марке су ауторско дело Димитрија Чудова, академског сликара из Београда. Рађене су офсет техником, на обичном папиру а зупчане су чешљасто 13 3/4. Пуштене су у промет 28. јуна 1995. године само у западном делу Крајине. Врло мало су биле у оптицају јер је убрзо западни део Крајине после хрватске офанзиве и протеривања Срба преузела ХПТ. Шалтерски табаци садрже 100 марака. Марке су каталогизирани у каталогу "Подсетник" за 1997. годину под бројевима 37-41. За потребе чланка одлучили смо да погледамо управо целе шалтерске табаке ових марака. Читаоцима "Филателисте" приказујемо неке особености код марака од 0,10 и 2 динара.

Код табак марака од 0,10 динара (Книн - Слап Крчић) уочавамо разноликост извучених шрафура у хоризонталним редовима горњег дела слике:

Тип II (1-10, 41-50, 71-80) недостају две пруге у шрафури

Тип I (11-20 и 51-60) недостаје једна пруга у шрафури

Тип Ia (21-30) недостаје једна пруга у шрафури

Тип Ib (31-40) недостаје једна пруга у шрафури

Тип IIa (61-70) недостају две пруге у шрафури

Тип IIb (81-90) недостају две пруге у шрафури

Тип IIc (91-100) недостају две пруге у шрафури

Да би све било јасније треба погледати слику.

Код марке од 2 динара (Петриња) уочавају се сличне разлике у шрафурама нешто другачијег распореда с тим да се у IV хоризонтали (31-40) јавља правилан распоред шрафура и он је изузет из типологизације:

Тип I (1-10 и 71-80) недостаје једна пруга у шрафури

Тип II (11-20) недостају две пруге у шрафури

Тип VI (21-30) недостаје шест пруга у шрафури

Тип IIa (41-50) недостају две пруге у шрафури

Тип IV (51-60) недостају четири пруге у шрафури

Тип IVa (61-70) недостају четири пруге у шрафури

Тип III (81-90) недостају три пруге у шрафури

Тип IIIa (91-100) недостају три пруге у шрафури

Марке су интересантне за сакупљаче специјалитета посебно што оваквих примера у целокупном издаваштву Крајине нема.

Тип I

Тип II

Тип II

Тип VI

Тип I

Тип бп

Тип Ia

Тип IIa

Тип Ib

Тип IV

Тип IIa

Тип IVa

Тип III

Тип IIIb

Тип IIIa

Тип IIIc

Бошковић

Зоран Бошковић, Београд

РЕПУБЛИКА СРПСКА И КРАЈИНА У КАТАЛОГУ GIBBONS

Позната издавачка кућа Станлес GIBBONS у издању каталога за Балкан (3 део) за 1998. годину прва је у свету (нерачунајући домаће ауторе) каталогизирала поштанске марке Републике Српске, Крајине и Херцег Босне.

То је наравно охрабрујућа и дугоочекивана вест за домаће и стране сакупљаче, праве поборнике филателије. Као човек који ова подручја прати дужи низ година дужан сам да поред свих похвала редкцији овог каталога скренем пажњу на недопустиве пропусте који иду на штету сакупљача и угледу ове куће.

О чему се ради?

Као што је познато подаци за каталогизацију достављају се уз примерке марака и одређену оригиналну документацију о пуштању марака у промет. Већина података је исправна, али из чисто трговачких разлога редакција је преварена по питању книнског провизорија “осмице” у којем су каталогизирани само две марке од постојећих шест (страна 263). Додуше у коментару пише да остале вредности нису биле у поштанском промету што наравно није тачно. Супротно томе претисак д/100000 дин. каталошки број 17к на страни 264. каталогизиран је иако се зна да та марка у званичном документу није била предвиђена за претискивање.

Постоје недоумице у Gibbonsu за приватне претиске код марака “Суверена Босна и Херцеговина” и “Суверена Херцег Босна” на страни 80. Јасно је да приватни претисци немају места у овом каталогу.

И цене заслужују коментар. У неколико случајева тендецијом су (опет на руку трговаца) замењене реалне вредности, тако да су марке са већим тиражима и слабијим зупчањима високо процењене, а марке са малим тиражима и ређим зупчањима јако ниско. Није ми јасно како је ремиранира кућа Gibbons на то насела.

Потребно је још рећи да су у овом издању каталога каталогизирани доплатне марке Југославије и Србије што је код сличних страних каталога обично занемарено, као и код Југомаркиног каталога.

ВЕСТИ

После дужег времена појавио се 19-ти број огласно-информативног листа “Филаберза” уредника и аутора већине текстова Зоран Бошковића.

Издајамо неколико занимљивих текстова из овог броја: Света Гора - 800 година Хиландара, Писмо - прави симбол поштанског саобраћаја и филателије, као и текст који ће засигурно изазвати већу пажњу, а односи се на отварање поште у Београду 1840. године и употреба жига уоквирени Београд. Цена часописа је и даље 5 динара.

Фалсифакти марака РС и РСК све чешћи.

СУМЊИВИ ПРЕТИСЦИ

Неки претисци марака РС и РСК врло су скупи и ретки, па су се на тржишту појавили и фалсификати

Шта се дешава са маркама Републике Српске и Републике Српске Крајине? Ова издања су прилично тражена, што неке људе подстицце да поједине ретке марке приватно доштампавају. Купци се тако излажу опасности да умето праве марке купе фалсификат.

Марка Републике Српске, која је у каталогу Зорана Бошковића под редним бројем 2, номиналне вредности 30/3 (претисак) штампана је у свега 2.500 комада. Пошто се ретко појављује на тржишту, доштампавана је више пута, наравно у приватним аранжманима. Како се обично наводи у каталозима "атест је неопходан".

Слично је и са маркама локалног издања за Добој - 10 вредности. Ова серија је одштампана без одобрења Јавног предузећа ПТТ саобраћај Соколац. Претпоставља се да је уређено око 1.000 комплета. Фалсификати су штампани у Београду.

Слично је и са неким издањима Републике Српске Крајине. Пре свега шест вредности које је издало Јавно предузеће ПТТ саобраћаја СО Крајина (Книн), са претиском у облику три пара осмица и новом номиналном вредности.

ПРВА АУКЦИЈА У 1998. ГОДИНИ

Часопис "Филаберза" и Кућа Бошковић одржали су прву новогодишњу аукцију путем писмених понуда у трајању од 10. до 30. јануара 1998. године. На аукцији био је заступљен искључиво материјал из Републике Српске и Крајине. Презентовано је путем каталога 139 понуда. Пошетна вредност понуда износила је 21.400 ДМ. У току аукције излциитирано је око 60 понуда, а достигнута цена продаје премашила је 5.000 ДМ. Аукционару је од постигнуте цене припало 8%, неубичајено мала провизија за аукционе прилике.

Поред "Студија филателије" из Београда филателисти су добили нову прилику да филателистички материјал купују или нуде преко аукције. Надамо се да ће оваквих акција бити још.

У Ф В И О Л Д Е У Ј У

ТЕМАТСКА ФИЛАТЕЛИЈА

Једна од најзанимљивијих области у филателији, барем за почетника, јесте тематска филателија. То није чудно, јер за скоро сваку област људског деловања могу се наћи одговарајући мотиви на поштанским маркама. Под тематском филателијом се обично подразумева сакупљање и систематизација филателистичких објеката међусобно повезаних заједничким мотивом.

Опште напомене

Већ је више пута наглашено да је крајни циљ сакупљања излагање своје збирке на филателистичким изложбама. У том смислу постоје извесна правила којих се држе сви филателисти па самим тим и тематичари.

Први проблем на који може да наиђе неки тематичар је да у некој серији марака само је једна са одговарајућим мотивом. На пример у серији посвећеној одржавању Олимпијских игара само је једна са мотивом кошарке. Тематичару који сакупља ову тему остале марке из серије нису потребне јер се односе на друге спортове. Поставља се питање да ли узети целу серију или само једну марку. У пракси ретко може да се купи само једна

марка из серије (која се тада обично назива "распар"). Продавци обично условљавају по принципу или узми целу серију или остави. Уколико се ради о домаћем новитету тада проблем није велики: купи се цела серија, сачува се потребна марка а остале се искористе за франкатуру (залепе се на писма). Када је реч о иностраној серији купац мора једноставно да се помири са чињеницом да мора да купи целу серију. Ово ипак има и своју добру страну јер ако дође време да се збирка прода комплетне серије ће лакше наћи купца.

Друго питање је да ли куповати чисте (без печата) или поништене марке. Како се у тематској филателији обично ради о новијим издањима препоручљиво је куповати чисте серије. Један од критеријума за оцењивање збирке је и њена вредност при чему се очекује да се излажу чисте марке. Могу се сакупљати и поништене марке и њих излагати, али оно што треба избегавати је то да збирка, па самим тим и изложак, садржи и чисте и поништене марке. Нека поништена марка може да се стави у збирку заједно са чистим маркама само ако је њена вредност велика па је сакупљач једноставно принуђен да је купи поништену.

Сакупљање поштанских марака само је један део филателије и на томе не треба да се заустави ни један филателиста, па самим тим ни тематичар. Једна збирка само са поштанским маркама неће донети пуно поена излагачу. Због тога, на пример,

треба сакупљати и поштанске жигове и фламове са одговарајућим мотивом. При томе је најбоље ако се сачува цело писмо или други поштански објекат на коме се налази одговарајући жиг. Наравно да треба сакупљати и све оне поштанске објекте на којима су налепљене марке са датим мотивом. Треба пазити да залепљена номинала, тачније речено марке са одговарајућом номиналном вредношћу, одговара извршеној поштанској услузи (тарифи).

При свему овоме треба имати на уму да најпре треба да се купују марке европских земаља, марке осталих високоразвијених земаља (САД, Канада, Јапан, Аустралија и слично) и марке земаља које имају умерену издавачку политику (Мексико, Бразил, Индија и слично). Марке појединих поштанских управа, које углавном долазе из неких афричких, латиноамеричких и острвских држава у Тихом океану, не треба у почетку узимати, барем док се не провери њихов статус и издавачка политика. У том смислу је Међународно удружење филателиста направило списак непожељних поштанских управа чије марке не треба излагати на филателистичким изложбама.

Данас многе поштанске управе издају дописнице и писма на којима су одштампани различити мотиви са сврхом да допринесу естетској страни поштанске целине. Недавно је Заједница југословенских ПТТ издала тридесетак дописница на којима се налазе разни мотиви као што су животиње, манастири и слично. Ако међу њима постоји нека са одговарајућим мотивом за једног сакупљача, свакако је треба узети. При овоме треба обратити пажњу да се на поштанској целини налази одштампана поштанска марка и да је мотив на целини заиста одштампан од стране поштанске управе, а не од приватног лица или фирме.

Ово су само неке од ствари на које треба да обрати тематичар. Ако неко жели да своју збирку припреми за филателистичку изложбу свакако да мора да води рачуна и о другим појединостима. То је за неку другу причу јер се подразумева да излагач није више почетник у филателији.

Ево неколико примера тематске филателије који су популарни широм света, а које ће почетнику, надамо се, дати бар донекле увид у богаство саме филателије и заинтересовати га за тематску филателију. Примери су дати само у оквиру поштанских марака јер са њима обично и почиње озбиљније бављење филателијом.

Шах на маркама

Међу најпопуларнијим и најатрактивнијим темама у филателији је шах. Ова тема није интересантна само за шахисте-филателисте и љубитеље шаха већ и за многе друге. Шах је најпопуларнија игра за таблом у читавом свету, а број до сада издатих марака на ову тему је релативно мали (према осталим темама у филателији као што су уметност, флора, фауна итд), а цене нису високе па је до ових марака лакше доћи.

Прва поштанска марка на тему шаха издата је у Бугарској поводом Балканских игара у Софији 29. септембра 1947. године. На марки од 9 лева, из серије од 5 комада, приказана је стилизована фигура скакача. Поред осталих спортиста на овом Балканском шампионату учествовали су шахисти из Мађарске, Југославије, Бугарске и Румуније. Југославија је заузела друго место, одмах иза Мађарске.

Друга земља која је издала марке на тему шаха је бивши Совјетски Савез. Марке су издате поводом одржавања првенства света у шаху у Москви. Циљ овог првенства је био да сем после смрти Аљехина добије нови светски шампион. Издате су три марке 20. септембра 1948. године.

Хронолошки, Мађарска је издала трећу серију на тему шаха, а поводом одржавања турнира кандидата за првенство света од 9. априла до 20. јуна у Будимпешти. На турниру је требало да се добије изазивач Ботвинику.

Наша земља је четврта у свету која је издала поштанске марке на тему шаха. Повод је био одржавање прве шаховске Олимпијаде после Другог светског рата. Олимпијада је одржана у Дубровнику 1950. године и победила је Југославија. На дан отварање Олимпијаде, 20. августа, Југославија је пустила у оптицај серију од пет пригодних марака. Марке су штампане у хелиографури у штампарији Courvoisier SA у Швајцарској у табацима од по 50 комада. Ово је једна од најлепших југословенских серија, а и међу маркама у свету на тему шаха заузима веома високо место. Заправо, немогуће је замислити бољу филателистичку збирку на тему шаха а да се

у њој не налази ова серија. За време Олимпијаде била су у употреби и два жига са покретним датумом. Ово су уједно и први пригодни жигови у нашој филателији на тему шаха. Издато је више различитих пригодних коверата као и максимум карте.

Следећа југословенска серија на тему шаха изашла је 18. септембра 1972. године поводом Двадесете мушке и Пете женске шаховске Олимпијаде у Скопљу.

Поводом 29. шаховске Олимпијаде, која је одржана у Новом Саду, 18. октобра 1990. године издата су два блока: зупчан и сечен са по четири марке. И ова серија, као и раније серије на тему шаха, штампана је у Швацарској.

Током 1995. и 1996. године код нас су издате три пригодне серије на којима је приказано тринаест досадашњих светских првака у шаху као и стилизоване шаховске фигуре.

У последње време на маркама са мотивом шаха често се приказују дијаграми шаховских позиција са велемајсторских мечева. То свакако обогаћује ову тему.

Спортски мотиви на маркама

Прву спортску серију марака издала је Дирекција пошта Грчке 1896. године поводом обнављања и одржавања Олимпијских игара исте године у Атини. Серија има 12 марака различитог формата. Сlike на маркама приказују Олимпијске игре старих Грка, стадион на Акрополису, Хермесову статуу, Акрополис и Пантеон. Номинала је износила око 20 тадашњих драхми, што је за оно време била знатна сума. Серија је тражена и доста ретка. Попут осталих постоје фалсификати и ове серије, при чему су неке вредности врло успешне.

Прва серија са спортским мотивима код нас издата је 3. септембра 1932. године поводом Веслачког шампионата Европе одржаног у Београду. Серија садржи 6 вредности и штампана је у тиражу од 60.000 комплетних серија. Затим следе издања поводом соколских слетова, прво у Љубљани 1933. а потом у Сарајеву и Загребу 1934. године. Прве марке са спортским мотивима у ФНРЈ изашле су 15. јуна 1947. године поводом "Дана филскултурника".

Југославија је 1996. године издала чак 24 марке са мотивом спорта. Ако се узме у обзир преко 200 поштанских управа које данас постоје у свету, при чему поједине управе издају далеко више марака на тему спорта него наша земља, јасно је да је немогуће сакупљати све марке са овом темом. Због тога се филателисти опредељују за сакупљање мотива само једне спортске дисциплине, као што су кошарка, рукомет или, на пример, дизање тегова.

Међутим и ту се јављају проблеми. До данас је толико пуно изашло марака на тему фудбала да их је готово немогуће све сакупити, а и за такву једну збирку требала би велика (чак и за филателисте из економски најјачих држава) сума новца. Због тога се сакупљачи опредељују само за сакупљање марака издатих поводом светског или неког другог првенства у фудбалу. Међутим и ту је ситуација неповољна,

јер ће поводом предстојећег Светског првенства у фудбалу у Француској скоро све поштанске управе издати пригодне серије. Уз то, номинале ових серија су доста велике и премашују тарифе за уобичајени поштански саобраћај.

И са темом Олимпијских игара је слично. Уз сваку Олимпијаду у свету се изда превелики број поштанских марака. Зато се филателисти, којима то економске могућности дозвољавају, опредељују само за филателистичке објекте издате поводом Олимпијских игара до Другог светског рата. Због високих цена овакве теме се не могу препоручити нашим сакупљачима, поготово не почетницима.

Да би са овим проблемима изашли на крај, тематичари везани за спорт све више се ограничавају на филателистичке објекте са мотивима спорта које је издала једна земља. Због тога је можда и најприродније, поготову због економских могућности, да се један наш тематичар определи за филателистичке објекте на тему спорта који су издати у Југославији.

Остале тематске области

Флора, фауна или репродукције на маркама су само неко од најчешћих мотива на поштанским маркама. И даље важе слична правила као за шаховску и спортску тематику. На тему флоре могло би се сакупљати марке са мотивима инсеката, али исто тако са мотивима гмизаваца или домаћих животиња.

Списак могућих тема за сакупљање је неограничен. Ако се почетник интересује за одређене мотиве на поштанским маркама, најважније је да почне да сакупља. Тада ће моћи да упозна све чари тематске филателије.

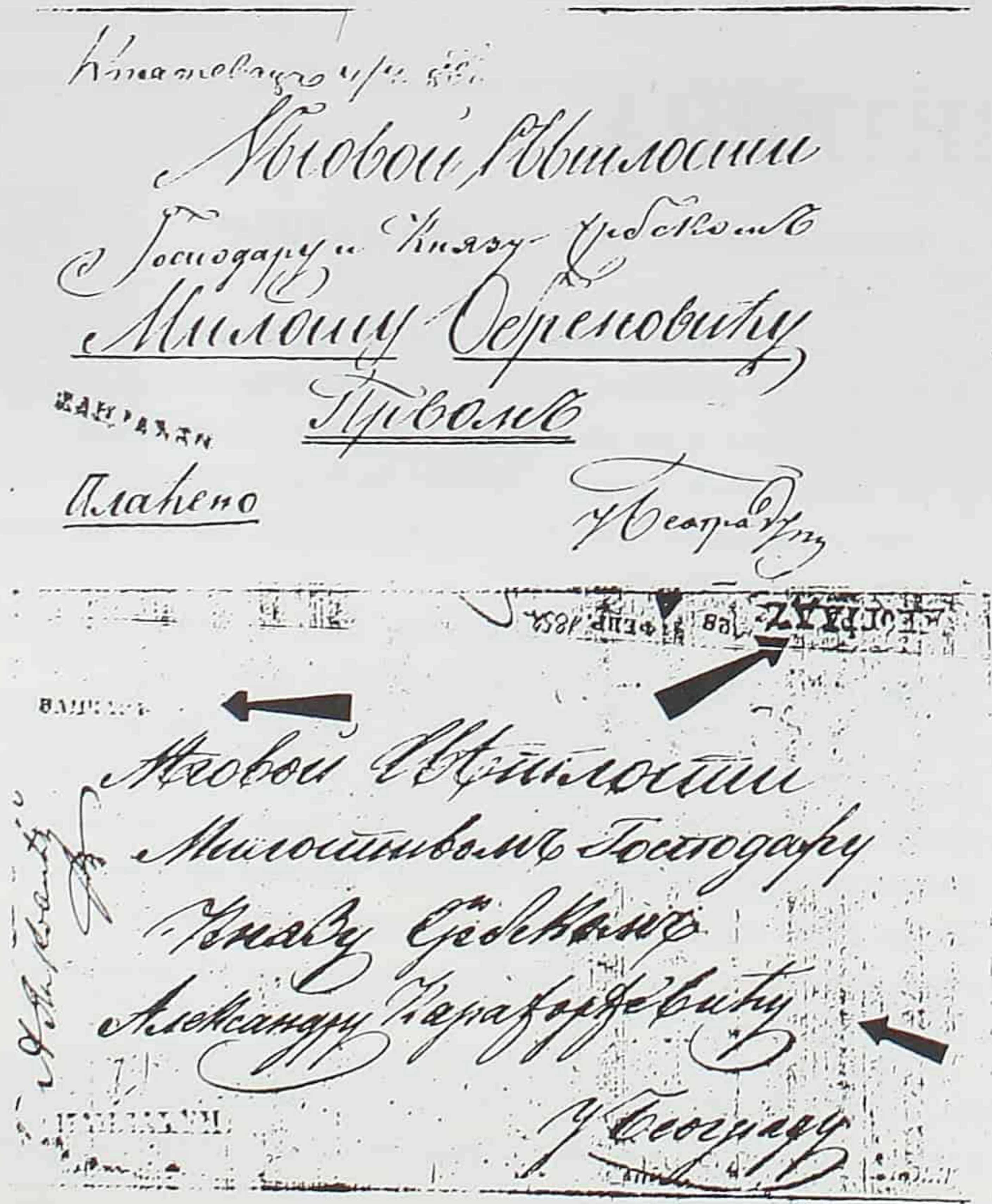
Шарени додатак

УРЕЂУЈЕ: арх Димитрије Павловић

Приказујемо Вам три предфилателистичка писма адресована на три српска књаза. Како адресе имају неупоредиво већу важност и реткост од пошта из којих су кренули намеће се питање које гласи:

Које бисте од три приказана писма оценили као најређе (треће писмо је на следећој страни)

(одговор у следећем броју)

ПОШТАРСТВО "СВЕТЛОСТ"

 Деловодару

 У Крагујевцу

 Александру М. Сопреновићу

 у Београду

ФИЛАТЕЛИСТИЧКО

ВИТРИНА

КЛУПСКА

Филателистичко друштво "ШУМАДИЈА"

Пријатна вест stigла нам је из Крагујевца. Како пише у образложењу, 14. децембра 1997. године филателисти из Крагујевца изјавили су своју вољу и на оснивачкој Скупштини донели Одлуку да се формира нестраначко Филателистичко друштво "Шумадија" Крагујевац, као нова организација филателиста Крагујевца. На Скупштини усвојен је и нови Статут Друштва.

Седиште друштва по одлуци Скупштине биће у кући председника друштва Милана Писаревића у улици Скопљанска број 10 у Крагујевцу.

Састанци друштва одржаваће се и даље у кафани "Москва" у Крагујевцу, Трг Војводе Путника број 3, сваке суботе и недеље у времену од 11,00 до 13 часова.

Крагујевачки филателисти се нису зауставили само на оснивању друштва. Доказ за то је филателистичка изложба под називом "Црвени крст на поштанским маркама од 1933. до 1998. године", која је планирана у времену од 8. до 16. маја.

Честитамо филателистима из Крагујевца и желимо им пуно успеха у развоју и популаризацији филателије.

Молимо сва филателистичка друштва да нам доставе своје адресе као и место одржавања филателистичких састанака, како би могли у следећем броју на овој истој страници објавити ове адресе.

ЗАНИМЉИВОСТИ

Немци имају веома добро урађен свој официјелни каталог који као засебна свеска излази у издању "MICHEL-a". Као познати "истраживачи" издали су и свој каталог "целина" па и свој "специјал" каталог. Ни тада нису стали. Издавали су и многобројне "тематске" каталогe, па најзад и брошуру посвећену само једном издању. То је:

"DIE PLATTENFELER DER GERMANIA - REICHSPOST - AUSGABE"
од Adolfa Кноп-а.

У даљем истраживању овог издања нађена је марка од 10 пфенинга - слика 1 (кат. бр. 86. И из 1905.), узгред буди речено најмасовнија марка тог издања, али која уместо управног водознака (слика 2) тог издања има попожени водознак (слика 3).

У познатом часопису "DBZ" приказана је и прицењена на невероватних 80.000 ДМ!

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Дефиниција једног енглеског новинара, која се односи на филателисте:
"Сакупљач поштаских марака је човек који ужива у свом хобију али увек изгуби кда продаје своју збирку, док је филателиста човек који учива у свом хобију и заради приликом продаје својих марака".

Један вешти филателиста из Немачке изложио је марку од 10 пфенинга са ликом председника Тихајса утицају сунца. Тако је успео да уместо зелене добије плаву боју. Ове фалсификате продавао је потом по 32 ДМ. Када је Центар за борбу против фалсификата уочио превару "филателиста" се нашао на суду. Изречена је казна од 700 ДМ.

ПРЕДЛОЗИ ЗА НОВЕ МАРКЕ

Идеја ове рубрике је да се створи фонд предлога и идеја који нису строго везани за одређене датуме и јубилеје, већ се могу према прилици користити за програм издавања поштанских марака невезано за одређену годину.

Ево нових предлога:

Мали споменици Београда

Као што је “мала сирена” веома позната и ван Копенхагена, или као што је “пис-пис” најчувенији мали споменик Брисла, тако у малим споменицима Београда постоји позната “ЧУКУР-ЧЕСМА” Томе Росандића која би могла бити на маркама.

Лик Евжена Дерока за издање “Дан Марке”

Не треба говорити колико је урадио за нашу филателију, а самим тим и за нашу културну баштину, Евжен Дероко.

Мада је ова рубрика резервисана за предлоге који нису везани за одређене јубилеје морамо направити овом приликом један изузетак. Ради се о пригодном издању поводом осам векова Хиландара.

Било би лепо да ове године изађе серија која ће обележити овај велики јубилеј српског народа.

Тачно је да је прошле године изашла серија пригодних марака са мотивима фресака из Хиландара, али ове године се слави осам векова Хиландара. Уз то, иако прошлогодишња серија има за мотиве фреске из Хиландара, не указује се на јубилеј који се обележава.

Позивамо филателисте да нам се јаве са својим идејама и предлозима за нове поштанске марке. Радо ћемо објавити ове предлоге.

Позор!

У последње време долазе на тржиште марке Кнеза Милана од 1 паре до 50 пара са лажним зупчањима и продају се по високим ценама. На пример: марка од 35 пара I издања зупчана $9 \frac{1}{2} : 12$ кошта 20.- динара, иста марка $12 : 9$ или $12 : 12$ ако јој се вертикално ситни зупци накнадно зупшају у крупне, та марка кошта 1500.- динара. “Фабрика” тих накнадних зупшања налази се према свима знацима код нас у земљи!

Накнадно жупчање тих марака лако је направити код широких ивица.

Стваро такве марке са накнадним зупчањем вреде само **Динара 5. - по комаду!**

Исто тако фабрикују се такви “специјалитети” и на писмима (Briefstück) на тај начин, што се марка најпре опере, онда накнадно зупча и поново налепи на писмо. Скреће се пажња на ове по сепове филателиста штетне манипулације!

“Хаимов нормални ценовник и приручник поштанских марака за 1940. годину”, Београд 1940, страна 111

Марке за спомен на рат 1914 године

За успомену на победу српске војске у борбама вођеним са аустроугарском војском у јесен 1914. године, када је на бојишту био Краљ Петар, одлучила је влада да изда једну нарочиту серију поштанских марака, на којима ће бити претстављен тај моменат из светског рата.

За израду нацрта за те комеморативне марке узет је снимак ратног фотографа В. Чернова са бојног поља на Гаревници. На слици се види остарели Краљ, како посматра борбу, седећи на једном камену. Иза њега стоје у реду: с десне стране Војвода Степа Степановић, осматрајући бојиште догледом, у средини Краљевић Ђорђе удубљен у географску карту и с леве, поред њега, Краљев лични ађутант потпуковник Кнежевић. Слика испуњава целу површину марке увећаног формата, без непотребних украса и шара. Горе, десно, је натпис “СРБИЈА” а доле “Краљ Петар на бојишту 1914”. Вредност марке је означена у горњем левом углу.

Е. Дероко “Поштанске марке Србије”. Београд 1935, страна 40

- ВЕЋ ОВАКО

Нетачности у каталогу “Југомарке”

Каталогизација марака “Југомарке” - поглавље Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца, период 1921-1924, каталошки број 1-14:

- пише: “... за време соколског слета у Осјеку, лепљене су марке број 2-10 на специјалним налепницама...” Није тако, већ су у серији само шест марака и то од 5, 10, 15, 25, 50 пара и марка од 1 динара. Из датог текста произилази да их има знатно више, односно да су у серији и марке од 20, 60 и 75 пара!

- изостаје информација да постоје налепнице у истој серији и без перфорације, односно постоје и “сечене серије”.

Каталог “Југомарке” - предходно поглавље, серија број 18-24:

- укупно је прештанпано 44.509.900 комада марака (збир цифара у заградама).

Међутим, основна серија преко које је ударен претисак (каталошки број 15-17) штампана је у тиражу од 20.000.000 !?

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Неколико читалаца пита:

- Зашто часопис не објави годишње регистре чланака по темама које се излажу по правилима FIP-е? Тематичарима би груписање информација на једном месту веома користило, а издавач би због тога могао продавати старије - непродате бројеве.

- Из регистра би се видело да ли се неке теме форсирају, док су неке запостављене па би то, опет, помогле редакцији у балансирању садржаја појединих бројева.

- Ако неких тема нема у регистру - то ће подстаћи одговарајуће зналце да се са таквим чланцима појаве.

У свим областима културе постоји критика која ствараоце подстиче на бољи рад. Сетимо се овде да су то књижевна, ликовна, музичка, позоришна, филмска...

Међутим, филателистичка критика у нашој стручној литератури није установљена. Можда би се избор "најлепше марке" могао уврстити у похвалну критику, док нам недостаје оцена неуспелих остварења.

М. Живановић, Београд

У последње време на киосцима можемо да купимо пиће, козметику, кућну хемију, илустрације, слаткише, све "од игле до локомотиве", али ни на једном киоску не можемо купити писма, поштанске марке, разгледнице. Одговор је: "Мала је зарада, наћи ћете у пошти!"

Власници киоска, нађите заједнички језик са поштом, јер некада није важна зарада.

Слободан Т. Петровић, Кладово

НАГРАДНИ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ТЕСТ

Међу писмима и дописницама, која су стигла у нашу редакцију поводом наградног филателистичког теста из прошлог броја, извучена су четири.

Највише срећу су имали:

Борис Влајнић, Милана Радмана 48, 78000 Бања Лука, добио је сребрњак.

Марко Карановић, Јурија Гагарина 43, 25250 Оџаци, добио је комплет марака.

Годишњу претплату на часопис "Филателиста" добили су Милан Павловић, Чингријна 9, Београд и Мирко Павић из Младеновца, Ј. Веселиновића 11.

Честитамо срећним добитницима.

ВРЕМЕПЛОВ

Стари филателистички огласи и вињете

Доносимо насловну страну немачког каталога који је изашао између два светска рата. У каталогу су обрађени фалсификати Србије, а начин на који је то рађено може се видети на два примера. На левој страни је дат оригинал са описом, а на десној фалсификат и како се може открити.

Abb. 1. Original.

Ausg. 1866, Nr. 1, orange, L. Z. 12, W. D. Nr. 43, B. D. L. Z. 90, — Buchdruck
Bildgröße 20 $\frac{1}{2}$: 25 $\frac{1}{2}$ mm.

1. langer Kopfschluß
2. langer Kopfschluß und Fußschluß
3. abgesetzter Kugelschluß
4. mit A verbunden
5. Mittelstrich im Ohr gewölbt nach abwärts
6. kurzer flacher Bürstenschluß
7. spitzes A
8. kurzer Vorstrich, Punkt über „1“
9. tief eingezackt
- 9a. breit gerollt
10. abgesetzter Kopfschluß

Abb. 2. Fälschung, Type I.

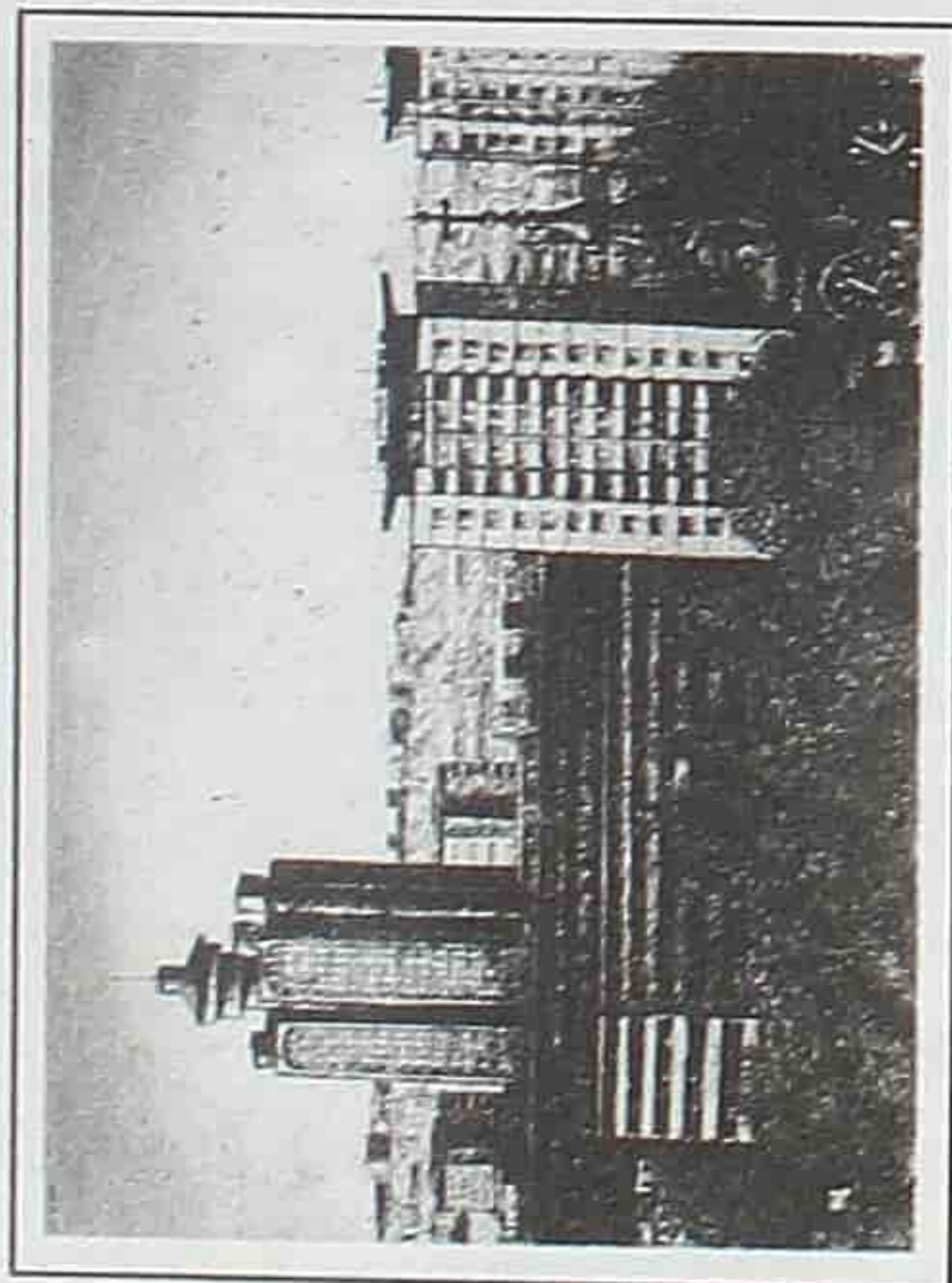
weißes, stärkeres Papier, gelber dünner Gummi, Steindruck, L. Z. 11 $\frac{1}{2}$.

1. kurze Wölbung
2. spitzlanger Kopfschluß und kurzer Fuß
3. gedrängt
4. gewölbt freistehend
5. liegend, in geänderter Ohrform
6. breiter Büstenschritt
7. große Typen
8. schlanke Ziffer
9. wenig gezackt
- 9a. eng gerollt
10. wenig geteilt

ДОПИСНИЦА - ДОПИСНИСА

Four horizontal lines for writing an address, including a dashed line for a street name.

50 ГОДИНА НОВОГ БЕОГРАДА

Three horizontal lines for writing a message or postmark.

САДРЖАЈ

Миомир Арсић: Поштанска историја Кнежевине Србије, предфилателистички период: 1840-1866	2
др Јован Величковић: Поново о почетку рада поште у Београду 1840 године	12
Александар М. Крстић: Редак специјалитет или филателистичка заблуда	18
Извештај са седнице Председништва Савеза филателиста Југославије	21
Календар светских изложби	24
Сарадња са Савезом филателиста Мађарске	25
Друштво филателиста Нови Сад: Предлог издања ДФ Нови Сад за 1998 годину	26
Иван Тангл: Изборна скупштина Савеза филателиста Војводине . .	27
Војин Вишацки: Цензура Црвеног крста у Љубљани	30
Филателистичка изложба у Подгорици	36
Димитрије Павловић: Филателистичка литература: боје у филателији - занемарена област	36
Радост и весеље сакупљача максимум карата	38
Борисав Станковић: Доплатна марка у марту	39
Борисав Станковић: Бира се најлепша марка	39
Радослав Зоре: Први летови и манифестације ЈАТ-а	41
Успела Међународна филателистичка изложба "Пет градова"	43
Зоран Бошковић: Четврто редовно издање марака Крајине	46
Зоран Бошковић: Република Српска и Крајина у каталогу GIBBONS	48
Сумњиви претисци	49
Увод у филателију	50
Шарени додатак	55

Друштвено предузеће за производњу и промет
поштанских марака и информативно-издавачку

делатност

ЈУГОМАРКА

Са потпуном одговорношћу
Палмотићева 2-Београд